

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Eva Merňáková

PRÁCA S TEXTOM NA HODINÁCH SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY

Pracovné listy s úlohami na rozvoj čitateľskej gramotnosti
a na zvládnutie pojmov z obsahového štandardu

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Eva Merňáková

Kontakt na autora: Súkromná obchodná akadémia, Petrovianska 34, 080 05 Prešov
evkamer@centrum.sk

Názov OPS/OSO: Práca s textom na hodinách slovenského jazyka a literatúry
(pracovné listy s úlohami na rozvoj čitateľskej gramotnosti a na zvládnutie pojmov z obsahového štandardu)

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2014
VII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Ivan Dudáš

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Práca s textom. Čitateľská gramotnosť. Čítanie s porozumením. Pracovný list.
Aktivizujúce metódy.

Anotácia

Práca ponúka 10 pracovných listov vhodných na použitie v rámci vyučovania slovenského jazyka a literatúry s cieľom rozvíjať čitateľskú gramotnosť žiakov a schopnosť aplikovať teoretické vedomosti pri práci s textom. Zároveň práca stručne popisuje hodinu so začlenením práce s textom a využitím rôznych aktivizujúcich metód, ktoré pomáhajú osvojovať si a fixovať vedomosti žiakov, rozvíjať komunikačné kompetencie a tvorivosť žiaka. Úlohy vychádzajú z obsahového štandardu a cieľových požiadaviek zo slovenského jazyka na stredných školách.

OBSAH

ÚVOD	6
1 OPIS OPS	7
1.1 Ciele OPS	7
1.2 Špecifikácia cieľovej skupiny OPS.....	7
1.3 Prínos OPS	7
2 ROZVOJ ČITATELSKEJ GRAMOTNOSTI NA STREDNÝCH ŠKOLÁCH.....	9
2.1 Čitateľská gramotnosť	9
2.2 Čitateľská gramotnosť v kľúčových kompetenciách žiaka	9
2.3 Práca s textom ako súčasť písomnej formy externej časti maturitnej skúšky	10
2.4 Možnosti práce s textom na hodine slovenského jazyka a literatúry	11
2.5 Úlohy na rozvoj čitateľskej gramotnosti	13
3 NÁVRHY VYUČOVACÍCH HODÍN – JAZYKOVÁ ZLOŽKA	15
3.1 Metodický postup s hodnotením k téme: „ <i>Formy národného jazyka – spisovná forma</i> “.....	15
3.2 Metodický postup s hodnotením k téme: „ <i>Frazeologizmy</i> “	16
3.3 Metodický postup s hodnotením k téme: „ <i>Žánre publicistického štýlu</i> “	18
3.4 Metodický postup s hodnotením k téme: „ <i>Informačný slohový postup</i> “	19
4 NÁVRHY VYUČOVACÍCH HODÍN – LITERÁRNA ZLOŽKA.....	21
4.1 Metodický postup s hodnotením k téme: „ <i>Hugolín Gavlovič: Valaská škola</i> “	21
4.2 Metodický postup s hodnotením k téme: „ <i>Jarome David Salinger: Kto chytá v žite</i> “	22
4.3 Metodický postup s hodnotením k téme: „ <i>Francesco Petrarca: Sonety pre Lauru</i> “.....	23
4.4 Metodický postup s hodnotením k téme: „ <i>D. Chrobák: Drak sa vracia</i> “	25
4.5 Metodický postup s hodnotením k téme: „ <i>M. Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie</i> “	26
4.6 Metodický postup s hodnotením k téme: „ <i>Paródia</i> “	27
5 OVERENÉ PRÍNOSY MOJEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI	30
ZÁVER	31
Zoznam príloh	34

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka 1 Príprava na vyučovaciu hodinu: „Formy národného jazyka – spisovná forma“	15
Tabuľka 2 Príprava na vyučovaciu hodinu: „Frazeologizmy“	16
Tabuľka 3 Príprava na vyučovaciu hodinu: „Žánre publicistického štýlu“	18
Tabuľka 4 Príprava na vyučovaciu hodinu: „ <i>Informačný slohový postup</i> “	19
Tabuľka 5 Príprava na vyučovaciu hodinu: „ <i>Hugolín Gavlovič: Valaská škola</i> “	21
Tabuľka 6 Príprava na vyučovaciu hodinu: „ <i>J. D. Salinger: Kto chytá v žite</i> “	22
Tabuľka 7 Príprava na vyučovaciu hodinu: „ <i>F. Petrarca: Sonety pre Lauru</i> “	23
Tabuľka 8 Príprava na vyučovaciu hodinu: „ <i>D. Chrobák: Drak sa vracia</i> “	25
Tabuľka 9 Príprava na vyučovaciu hodinu: „ <i>M. Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie</i> “	26
Tabuľka 10 Príprava na vyučovaciu hodinu: „Paródia“	27

ÚVOD

Pod čitateľskou gramotnosťou nerozumieme len schopnosť zvládnuť techniku čítania, ale hlavne čítanému textu porozumieť a využiť ho na ďalšie vzdelávanie a praktické využitie. Čítanie s porozumením je jedným z pilierov úspešnosti človeka v bežnom alebo pracovnom živote, preto by sa tejto kompetencii mala v škole venovať väčšia pozornosť. Z praxe viem, že žiaci sú pri čítaní textov nepozorní, nedôslední a nesústredení, preto by sme sa nemali zamerať len na samotné čítanie, ale na porozumenie textu tak, aby si žiaci z textu odniesli základné informácie, boli schopní aplikovať teoretické vedomosti na texty rôznej povahy, vhodne argumentovali, sformulovali svoj čitateľský zážitok a pod.

Hlavným cieľom tejto práce je poskytnúť učiteľom slovenského jazyka a literatúry pracovné listy s cieľom rozvíjať čitateľskú gramotnosť žiakov a schopnosť aplikovať teoretické vedomosti pri práci s textom. Úlohy so zameraním na rozvoj čitateľskej gramotnosti pomáhajú nahradiť zaužívanú metódu výkladu a memorovania, a tak sa zamerať na samostatnú prácu žiakov s textom. Práca obsahuje 10 pracovných listov a návrh aktivít pri osvojovaní si poznatkov z jazykovej alebo literárnej zložky formou aktivizujúcich metód, ktoré pomáhajú osvojovať si a fixovať vedomosti žiakov, zároveň rozvíjať komunikačné kompetencie a tvorivosť žiaka.

Je dôležité pripraviť vyučovaciu jednotku tak, aby sa žiaci nenudili a nové poznatky ich zaujali. Preto využívam metódy, ktoré na jednej strane zahŕňujú prvky hravosti, no na strane druhej podporujú samostatnosť, komunikatívnosť a tvorivosť. Práve kombináciou zaujímavých aktivizujúcich metód a pracovných listov na rozvoj čitateľskej gramotnosti sa snažím zefektívniť výučbu slovenského jazyka a literatúry, zvýšiť záujem žiakov o predmet, prehĺbovať ich vedomosti a zlepšovať študijné výsledky. Je potrebné vytvárať pozitívnu klímu vo vyučovacom procese a dôraz klásť na aktivitu a slobodu osobnosti žiaka.

Práca pozostáva z pracovných listov k vybraným témam z jazykovej a literárnej zložky. Základ tvoria úlohy na preverenie čítania s porozumením, jazykových kompetencií žiaka (vo fonetike, ortografii, morfológii, lexikológii, syntaxi a v štylistike), zvládnutia literatúry, teórie literatúry a literárnej histórie, ako aj zvládnutia rôznych myšlienkových operácií (analýza, syntéza,...), intelektuálnych a logických zručností. Sú spracované v súlade s cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a literatúry a vychádzajú z obsahového štandardu predmetu slovenský jazyk a literatúra v 1. - 4. ročníku strednej školy vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia. Každý pracovný list obsahuje východiskový text, ktorý je väčšinou literárny (umelecký) alebo informačný.

1 OPIS OPS

OPS je určená učiteľom vyššieho sekundárneho vzdelávania, ktorí pripravujú žiakov na maturitnú skúšku z predmetu slovenský jazyk a literatúra. Na realizovanie OPS nie je potrebné, aby učitelia disponovali špecifickými predpokladmi. Prínosom je absolvovanie vzdelávania v rámci kontinuálneho vzdelávania súvisiaceho s čitateľskou gramotnosťou a s čítaním s porozumením.

1.1 Ciele OPS

Hlavný cieľ: Hlavným cieľom osvedčenej pedagogickej skúsenosti je poukázať na inovatívne a efektívne stratégie a aktivity vo vyučovaní slovenského jazyka a literatúry s využitím kombinácie aktivizujúcich metód a pracovných listov zameraných na čítanie s porozumením.

Čiastkové ciele:

- poskytnúť učiteľom slovenského jazyka a literatúry metodický materiál na vyučovanie s využitím aktivizujúcich metód a pracovných listov zameraných na čítanie s porozumením,
- byť pomôckou pre učiteľa pri príprave žiaka na maturitnú skúšku,
- zvýšiť samostatnosť, aktivitu a záujem žiakov získavať nové vedomosti a zručnosti.

1.2 Špecifikácia cieľovej skupiny OPS

Cieľovou skupinou, na ktorú je osvedčená pedagogická skúsenosť zameraná, sú pedagógovia vyššieho sekundárneho vzdelávania:

- kategória pedagogických zamestnancov: učiteľ
- podkategória: učiteľ slovenského jazyka a literatúry pre vyššie sekundárne vzdelávanie v 1. – 4. ročníku strednej školy
- vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia
- typ školy, ročník: stredná škola, 1. – 4. ročník
- vyučovací predmet: slovenský jazyk a literatúra
- tematické celky: Jazyk a reč, Lexikológia, Štylistika, Epická poézia – veršový systém, Veľká epická próza – retrospektívny kompozičný postup, Lyrická poézia – štylizácia, Veľká epická próza – reťazový kompozičný postup, Krátka epická próza – poviedka, Dramatická literatúra – absurdná dráma

1.3 Prínos OPS

OPS rozvíja u žiakov tieto kompetencie:

- vyjadriť sa súvisle a výstižne písomnou a ústnou formou,
- používať vhodné argumenty a vyjadriť svoj názor,
- vyberať a hodnotiť získané informácie, spracovávať a využívať vo svojom učení,
- pri riešení problémov hľadať a využívať rôzne informácie,
- naučiť sa učiť,
- iniciatívnosť a podnikavosť,

- vyjadrovať sa na úrovni základnej kultúrnej gramotnosti prostredníctvom umeleckých a iných vyjadrovacích prostriedkov,
- ceniť si a rešpektovať kultúrno-historické dedičstvo a ľudové tradície.

2 ROZVOJ ČITATELSKEJ GRAMOTNOSTI NA STREDNÝCH ŠKOLÁCH

V dnešnej modernej škole musíme žiakov pripravovať pre život. Dôležitosť práce s textom v rámci prípravy žiaka potvrdzuje odborná verejnosť a rôzne výskumy, do ktorých bola zapojená aj Slovenská republika. Práve na základe takýchto výskumov môžeme povedať, že čitateľská gramotnosť robí našim žiakom problémy.

2.1 Čitateľská gramotnosť

Už oddávna tvorili zručnosti čítania a písania základ vzdelania človeka. V súčasnosti čitateľské kompetencie tvoria základ pre nadobúdanie informačnej gramotnosti a rozvoj celoživotného vzdelávania. Pod týmito kompetenciami sa nemyslí len zvládnutie techniky čítania, vedieť čítať slová a vety, ale zároveň aj pochopiť text, intelektuálne spracovať informácie a využiť ich v praxi (Heldová, Kováčová, Galádová, 2013, s. 9).

V súčasnej škole sa text stáva základným elementom komunikácie, a to tak s ohľadom na percepciu, ako aj na individuálnu produkciu komunikátu. Žiaci sa s fungovaním jazykových prostriedkov primárne oboznamuje v prostredí, ktoré je im prirodzené, čiže v texte.

Pod pojmom gramotnosť sa vo všeobecnosti chápe zručnosť písať, čítať a počítať. Tento pojem má však vo svojej podstate viacero významov, ktoré môžeme klasifikovať a definovať podľa ich zamerania, ide napríklad o čitateľskú gramotnosť, finančnú gramotnosť, kultúrnu gramotnosť, počítačovú gramotnosť, dopravnú gramotnosť, športovú gramotnosť a pod. (Gavora, 2008, s. 12).

V predmete slovenský jazyk a literatúra dôležitú úlohu zohráva čitateľská gramotnosť, preto je dôležité si ju definovať.

Medzinárodná hodnotiacia štúdia PISA definuje čitateľskú gramotnosť ako „*porozumenie a používanie písaných textov, uvažovanie o nich a zaangažovanosť čitateľa do čítania za účelom dosahovania osobných cieľov, rozvíjania vlastných vedomostí a schopností a podieľania sa na živote spoločnosti*“ (Koršňáková, Heldová a kol. 2006, s. 2).

PISA je medzinárodný výskum výsledkov vzdelávania v krajinách OECD a v partnerských krajinách. Podľa štúdie by 15-roční žiaci mali mať dostatočne rozvinuté čitateľské zručnosti a primerané vedomosti v oblasti matematiky a prírodných vied, aby boli schopní sa ďalej vzdelávať a získané vedomosti aplikovať v reálnom živote. Preto výskum monitoruje čitateľskú, matematickú a prírodovedeckú gramotnosť, ale zároveň aj schopnosť riešiť problémové úlohy. Výskum sa prvýkrát konal v roku 2000. Podľa výsledkov sa na prvom mieste, čiže najlepšie, umiestnilo Fínsko. Slovenskí žiaci sa štúdie PISA zúčastnili zatiaľ v štyroch cykloch (2003, 2006, 2009, 2012). V čitateľskej gramotnosti v troch cykloch (2003, 2006, 2009) dosiahli v porovnaní s priemerom OECD nižší priemerný výkon. 15-roční žiaci prevažnej časti krajín OECD dosiahli výkon na úrovni 3. Obdobné výsledky ako naši žiaci preukázali žiaci v Českej republike, Chorvátsku, v Luxembursku či v Rakúsku (Heldová, Kováčová, Galádová, 2013, s. 14 – 18).

Testy mali diagnostikovať komunikačné zručnosti a iné kompetencie. Taktiež obsahovali aj prácu s textom. Práca s textom sa tak stala základom pri Testovaní 9 a maturitnej skúške. Aby boli naši žiaci úspešní, a to nie len v testovaniach, musíme skvalitniť prácu

s textom na hodinách slovenského jazyka a literatúry, ale zároveň aj vo všetkých vyučovacích predmetoch. Práca s textom žiaka je základom jeho ďalšieho individuálneho napredovania.

2.2 Čitateľská gramotnosť v kľúčových kompetenciách žiaka

To, že je čitateľská gramotnosť veľmi dôležitá, potvrdzuje aj dokument KLÚČOVÉ KOMPETENCIE PRE CELOŽIVOTNÉ VZDELÁVANIE – EURÓPSKY REFERENČNÝ RÁMEC z roku 2006.

Čitateľská gramotnosť je súčasťou hneď niekoľkých kľúčových kompetencií:

1. komunikácia v materinskom jazyku – schopnosť písať a čítať rôzne typy textov, vyhľadávať, zbierať a spracúvať informácie, formulovať a vyjadrovať svoje vlastné argumenty primeraným a presvedčivým spôsobom;
2. naučiť sa učiť – schopnosť pokračovať a zotrvať v učení, schopnosť získavať, spracúvať a prispôbovať nové vedomosti a zručnosti;
3. digitálna kompetencia - schopnosť používať počítač na získavanie, posudzovanie, ukladanie, tvorbu, prezentáciu a výmenu informácií a na sprostredkovanie a účasť v spolupracujúcich sieťach prostredníctvom internetu (Európsky parlament a Rada Európskej únie, 2006).

Z toho vyplýva, že dnes sa človek musí orientovať v množstve informácií rôzneho druhu a kvality, preto je nevyhnuté pracovať so žiakmi na vyučovaní tak, aby sme rozvíjali čitateľskú gramotnosť počas rôznych fáz vyučovacej jednotky.

2.3 Práca s textom ako súčasť písomnej formy externej časti maturitnej skúšky

Maturitná skúška pozostáva z dvoch častí - externej a internej, pričom interná časť sa pri vyučovacích a cudzích jazykoch delí na písomnú a ústnu formu a je objektívnym meradlom vedomostí, zručností a všeobecných kompetencií absolventa strednej školy.

Maturitná skúška zo SJL pozostáva z troch častí a každá má samostatné hodnotenie. Ide o tieto časti:

- A. externá časť (EČ) – je to celoštátne jednotný test, ktorý zabezpečuje v spolupráci so školami Národný ústav certifikovaných meraní (NÚCEM);
- B. písomná forma internej časti (PFIČ) – ide o písomnú slohovú prácu, ktorú tiež garantuje NÚCEM;
- C. ústna forma internej časti (ÚFIČ) – predstavuje ústnu skúšku, ktorej zabezpečenie je v kompetencii školy s rešpektovaním platnej legislatívy.

Pod písomnou formou externej časti maturitnej skúšky rozumieme test, ktorý zadáva Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM), ktorý sa vykonáva v rovnakom čase na území Slovenskej republiky v priebehu 90 minút.

Úlohy v teste sú zostavené tak, aby neboli len typickými školskými úlohami a neoverili len to, čo si žiak zapamätal a naučil sa. Ich úlohou je hlavne overiť vyššie poznávacie schopnosti žiakov, hĺbku ich vedomostí a zručností a zároveň ako dokážu aplikovať svoje poznatky a objavovať stratégie riešenia. Cieľom testu je preveriť čítanie

s porozumením, jazykové kompetencie žiaka (vo fonetike, ortografii, morfológii, lexikológii, syntaxi a v štylistike), zvládnutie literatúry, teórie literatúry a literárnej histórie, ako aj zvládnutie rôznych myšlienkových operácií (analýza, syntéza,...), intelektuálnych a logických zručností.

V testoch sú použité dva druhy úloh:

- úlohy s výberom odpovede (žiaci vyberajú zo štyroch možností, z ktorých je len jedna správna),
- úlohy s krátkou odpoveďou (tzn. doplňovacie otázky).

Úlohy sa viažu na kontext, preto základ každej časti testu tvorí ukážka. Každý test obsahuje 8 ukážok – 5 literárnych textov (zastúpené by mali byť epické, lyrické a dramatické texty), 2 publicistické a 1 náučný text, z toho jeden nesúvislý (napr. tabuľka, leták, reklama, výsledky ankety, štatistické podklady, grafy, programy kultúrnych podujatí, športové výsledky, namerané hodnoty v rámci výskumu a pod.). Pri každej ukážke je 5 úloh s výberom odpovede a 3 úlohy s krátkou odpoveďou. Každá časť testu obsahuje rôzne typy úloh, ktoré vychádzajú z ukážok. Zároveň úlohy s výberom odpovede sú formulované aj tak, že z predložených možností si žiak vyberá negatívnu odpoveď. Jednotlivé testové úlohy zisťujú úroveň čítania s porozumením, jazykových kompetencií a zvládnutia literatúry (Špecifikácia testov EČ a PFIČ MS 2014[online]).

2. 4 Možnosti práce s textom na hodine slovenského jazyka a literatúry

Pre dnešnú dobu je charakteristické používanie textov rôznej povahy (v printovej aj elektronickej verzii) vo vyučovacom procese. Žiak by mal byť schopný abstrahovať z textu potrebné informácie a použiť ich pri riešení rôznych úloh. Na hodinách slovenského jazyka a literatúry sa text stáva základným materiálom, ktorý odzrkadľuje a obsahuje preberané javy, tzn. že je neoddeliteľnou súčasťou hodiny a môže slúžiť na motiváciu (ilustrácia literárneho obdobia, znakov štýlu, výrazových prostriedkov...), získavanie nových poznatkov, precvičovanie (gramatické javy, štylistické a výrazové prostriedky) a opakovanie (znaky tvorby autora).

Porozumenie textu je jeden zo základných pilierov úspešnosti človeka v živote a práca s textom je súčasťou maturitnej skúšky, či už externej alebo internej. Je práve na učiteľovi, aby počas štyroch rokov vytvoril čo najviac príležitostí, aby žiaci pravidelne pracovali s textom zameraným na čítanie s porozumením, ale zároveň aj aplikáciu teoretických vedomostí pri dotyku s textom, pretože práve takto zmiernime stres žiakov v deň maturitnej skúšky.

Dôležité je podotknúť, že text je nutné používať nielen počas hodín literatúry, ale aj počas gramatiky. Odporúčame učiteľom, aby do učebných plánov zakomponovali viac hodín so zameraním na prácu s textom.

Možností práce s textom je nespočetné množstvo. Popíšem tie, ktoré využívam najčastejšie a zároveň sú u žiakov obľúbené:

1. **Prerозprávanie textu** – žiaci si v priebehu niekoľkých minút prečítajú text a ich úlohou je stručne prerозprávať text podľa zadaných inštrukcií (napr. text prerозprávajte ako rozprávku, ktorú čítate niekomu pred spaním, ako odbornú

prednášku, v dvojiciach vytvorte interview o živote a tvorbe autora a pod.). Táto aktivita rozvíja komunikačné zručnosti a tvorivosť žiaka.

2. **Osnova textu** - žiaci si prečítajú text a v stanovenom čase písomne vytvoria osnovu. Potom na základe osnovy zreprodukuje jeden žiak obsah textu. Ak máme rozsiahlejší text, môžeme žiakov rozdeliť do skupín a jednotlivým skupinám priradiť rôzne časti textu. Tým si žiaci sami navzájom môžu vysvetliť učivo.
3. **Odpovedz na otázky** - žiaci si v stanovenom čase prečítajú text a písomne odpovedajú na otvorené otázky, ktoré zadá učiteľ. Po vypracovaní nasleduje riadená diskusia.
4. **Čítanie s otázkami** - žiaci pracujú vo dvojiciach. Samostatne si prečítajú text a pripravujú si otázky z textu, ktoré si navzájom dávajú a snažia sa na ne odpovedať. Priebežne sa striedajú.
5. **Tri otázky** - žiaci si prečítajú text a ich úlohou je vytvoriť 3 otázky, ktoré by vystihli podstatu textu. Táto aktivita naučí žiakov porozumieť textu, ale zároveň aj sformulovať jasnú a zrozumiteľnú otázku.
6. **Čítanie s predpovedaním** - Žiaci samostatne čítajú text, ktorý je rozdelený na časti. Pred čítaním každej ďalšej časti predpovedajú, o čom asi budú čítať. Učiteľ ich vedie k tomu, aby svoje predpovede určovali na základe istých impulzov. Svoje tvrdenia môžu odvodiť na základe svojich skúseností - je to balada, preto bude mať tragický záver, môžu sa spoliehať na známe postupy z iných diel, na vlastnosti človeka, môžu sa motivovať ilustráciou pri texte. Keď chceme žiakom pomôcť, môžeme im prezradiť prostredie alebo kľúčové slová. Po prečítaní časti textu sa vždy vraciame k predpovediam a porovnávame ich so skutočnosťou.
7. **Text s pomiešanými vetami** - žiakom predložíme text, v ktorom sú poprehadzované vety. Ich úlohou je zoradiť vety podľa zmyslu.
8. **Metóda riadeného čítania (metóda kritického myslenia EUR)** - Hlavným zámerom tohto postupu je sprevádzať žiaka tak, aby sme mu pomohli textu porozumieť. Je to čítanie riadené pokynmi, ktoré sa zameriava na aktívne zapojenie žiakov do procesu čítania, aktivizuje ich ku kritickému reflexii. V prvej časti si žiaci čítajú každý sám pre seba potiaľ, pokiaľ im určí učiteľ. V druhej časti nasleduje samostatná práca s textom. Žiaci čítajú po odsekoch, podľa pokynov učiteľa. Po prečítaní danej časti kladie učiteľ otázky žiakom, ktoré ich nútia zamýšľať sa nad významom textu. Po čiastkových otázkach nasledujú zhrňujúce otázky a záverečná reflexia. Pri záverečnej reflexii môžeme použiť diskusiu alebo aj metódu voľného písania.
9. **Evokácia - motivačný rozhovor pred čítaním textu** - V tejto časti môže učiteľ zisťovať, čo už žiak vie. (Môže použiť napríklad brainstorming). Taktiež sa učiteľ môže opýtať žiakov, čo očakávajú od nového učiva, čo by sa chceli dozvedieť.
10. **Pojmová mapa** - žiaci si v priebehu 5 - 10 minút prečítajú text, na interaktívnej alebo bežnej tabuli majú prázdnu alebo poloprázdnu pojmovú mapu a ich úlohou je doplniť vhodné pojmy z textu.
11. **Tiché čítanie (metóda I.N.S.E.R.T.)** - žiaci musia byť aktívni počas čítania, aby sme dosiahli trvalosť ich vedomostí. Preto pri individuálnom čítaní na označenie svojich myšlienok využívajú tieto symboly:
V TOTO SOM VEDEL(A)
+ TOTO SOM SA DOZVEDEL(A) TERAZ
_ TOTO JE INAK, AKO SOM SI MYSLEL(A)

? TOMUTO NEROZUMIEM

* TOTO JE VEĽMI DOLEŽITÉ

Po tejto aktivite nasleduje reflexia po prečítaní, kde žiaci v riadenej diskusii povedia, čo zistili, čo sa nové dozvedeli, čomu nerozumeli. Spoločne všetko porozprávajú a nové poznatky zapíšu na tabuľu.

12. **Metóda verifikácie viet** – Žiak si najprv prečíta krátky text (10-12 viet), ktorý však obsahuje nejakú novú informáciu. Po prečítaní dáme žiakom ďalší text, ktorý má podobný obsah. Úlohou žiakov je zistiť, ktoré informácie sú totožné v oboch textoch a ktoré sú uvedené ako nové v druhom texte.

POSTUP 5-4-3-2-1

Najprv si žiak prečíta text a potom z neho získava nasledujúce informácie:

- a) 5 nových informácií,
- b) 4 informácie, ktoré sa týkajú hlavnej myšlienky textu,
- c) 3 nové slová, ktoré našiel v texte,
- d) 2 informácie, ktoré už poznal,
- e) 1 vec, na ktorú nenašiel odpoveď.

13. **Praise** – Je to stratégia, ktorej začiatkové písmená predstavujú nasledujúce činnosti žiakov:

PREDICT – predpovedajte slová, s ktorými by ste sa mohli stretnúť v texte

READ – čítanie príbehu

ANALYZE – porovnanie predpovedaných slov so slovami, ktoré sa v texte naozaj vyskytli

INVOLVE – žiaci vylepšujú príbeh podľa vlastnej fantázie

SHARE – prezentácie vlastných vylepšení pred triedou

EXPLAIN – učiteľ vysvetlí, ako príbeh chápe on

(Kto rozumie textom, rozumie aj svetu - práca s textom v ZŠ [online].)

14. **Cloze-test** - žiaci si prečítajú text a po uplynutí času zatvoria učebnicu. Každý žiak dostane cloze-test v tlačenej podobe. V cloze-teste sú niektoré slová vynechané a žiaci na vynechané miesto musia doplniť správny výraz. (Gavora – Šrajterová, 2009, s.193)

15. **Pracovné listy** – veľmi často používam pracovné listy s rôznym zameraním. Základ pracovných listov tvorí vždy východiskový text, s ktorým žiaci následne pracujú. Myslím si, že je vhodné pracovať s kompletným textom a nie len so slovami alebo slovnými spojeniami, pretože takto zaniká komunikačná funkcia predmetu. V súčasnosti je veľmi málo titulov, ktoré by boli zamerané na prácu s textom. Úlohy v pracovných listoch sú zamerané na:

- A. čítanie s porozumením – ide o prácu s textom zameranú na analýzu a interpretáciu textov,
- B. prácu s textom zameranú tematicky – tzn. ide o prácu s textom, ktorá obsahuje otázky, ktoré sú zamerané len na jednu oblasť/tematický celok/ (napr. morfológia, dramatická literatúra, pojmy súvisiace s poéziou),
- C. komplexnú prácu s textom – s úlohami na rozvoj čitateľskej gramotnosti a na zvládnutie pojmov z obsahového štandardu. Práve tento typ práce s textom je príznačný pre maturitnú skúšku

2.5 Úlohy na rozvoj čitateľskej gramotnosti

Pri rozvíjaní procesov čitateľskej gramotnosti využívam rôzne formy úloh, ktoré sa používajú v didaktických testoch. Tieto úlohy sa používajú aj pri maturitnom testovaní.

Turek (2004, s. 236-240) člení úlohy na otvorené a zatvorené. Pri otvorených úlohách žiak odpoveď tvorí, píše, kreslí, počíta. Pri zatvorených úlohách si žiak odpoveď vyberá z niekoľkých ponúkaných odpovedí.

V navrhnutých pracovných listoch využívam:

- otvorené úlohy so stručnou odpoveďou – produkčné, ktoré si vyžadujú stručnú, veľmi krátku odpoveď (napr. slovo, vetu, definíciu, číslo, vzorec, značku a pod.),
- otvorené úlohy so stručnou odpoveďou - doplnovacie majú tvar neúplnej vety, ktorú má žiak doplniť svojou odpoveďou. Obe formy úloh so stručnou odpoveďou sú rovnocenné, odlišujú sa iba gramatickým tvarom.
- zatvorené dichotomické úlohy majú podobu tvrdení, na ktoré môžu žiaci odpovedať iba výberom jednej z možností (napr. platí – neplatí, áno – nie, správne – nesprávne),
- zatvorené úlohy s výberom odpovede – polytomické s výberom správnej odpovede zo štyroch ponúknutých možností.

Text ako zdroj učenia vyberie učiteľ podľa toho, ako súvisí s prvkami učiva, ktoré sú naplánované na tematický celok (pojmy, fakty, definície a iné zovšeobecnenia). Odporúčam učiteľom využívať texty, ktoré sú obsahovým zameraním blízke záujmom žiakov, odrátajú praktické situácie, javy, ktoré sú vhodné na vyvodenie poznatku alebo jeho precvičenie. Využívať rôzne médiá, ktoré publikujú súvislé a nesúvislé texty, napríklad populárno-vedecké články, správy a reportáže, úryvky z kníh aj zo súčasného života detí. Zdroje zverejnené na internete využiť aj na to, aby sa žiak učil s týmto obľúbeným médiom zmysluplne pracovať.

3 NÁVRHY VYUČOVACÍCH HODÍN – JAZYKOVÁ ZLOŽKA

Na základe svojej pedagogickej praxe som vypracovala nasledujúce pracovné listy, ktoré majú slúžiť ako doplnkový materiál pre učiteľov slovenského jazyka a literatúry, ktorí pripravujú svojich žiakov na maturitnú skúšku a môžu ich použiť ako jeden zo zaujímavých spôsobov práce na vyučovacej hodine. Úlohy zamerané na čítanie s porozumením, aplikáciu poznatkov v texte a interpretáciu textu sú zastúpené v rôznom pomere.

Prostredníctvom ponúkaných pracovných listov je možné do vyučovacieho procesu včleniť aktivizujúce prvky, a tak zábavnou a netradičnou formou motivovať žiakov k učeniu. Preto súčasťou pracovného listu je aj opis vyučovacej hodiny s využitím rôznych aktivizujúcich metód zameraných na rozvoj samostatnosti, komunikácie a tvorivosti.

Súčasťou každého pracovného listu je aj východiskový text, ktorý som vyberala podľa toho, ako súvisí s preberaným učivom. Pri výbere textu beriem ohľad na záujmy žiakov a zároveň kladiem dôraz na to, aby text obsahoval javy, ktoré sú vhodné na vyvodenie poznatkov alebo ich precvičenie.

3.1 Metodický postup s hodnotením k téme: „Formy národného jazyka – spisovná forma“

Tabuľka 1 Príprava na vyučovaciu hodinu: „Formy národného jazyka – spisovná forma“

Vyučovacia predmet:	slovenský jazyk a literatúra – literárna zložka
Ciel'ová skupina:	žiaci 3. ročníka SŠ
Tematický celok:	Jazyk a reč
Téma:	Formy národného jazyka – spisovná forma
Časové vymedzenie vyučovacieho bloku:	45 minút
Vyučovacie metódy:	motivačný rozhovor, výklad, diskusia, riadený rozhovor, práca s informačným textom, didaktická hra
Organizačné formy vyučovania:	frontálne, skupinová práca, samostatná práca
Ciele vyučovacej hodiny:	
Kognitívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ definovať pojmy národný jazyk, spisovný jazyk, norma spisovného jazyka, ▪ vymenovať základné kodifikačné príručky, ▪ rozlíšiť spisovné tvary od nespisovných, ▪ vyhľadať v texte požadované informácie, ▪ obhájiť svoj názor.
Afektívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akceptovať názory iných.
Psychomotorické:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ spoznať vybrané nespisovné tvary v jazykovom prejave.

Zdroj: vlastný návrh

Využitie navrhnutého pracovného listu na vyučovacej hodine

1. V motivačnej fáze žiakov rozdelíme do skupín (min. 5 skupín – závisí od počtu žiakov v triede). Každá skupina dostane obálku s tridsiatimi slovnými spojeniami, ktoré sa nachádzajú v dvoch verziách – správnej a nesprávnej (spisovnej/nepisovnej). Úlohou žiakov je počas 5 minút rozdeliť kartičky na 2 kopy podľa spisovnosti. Slovné spojenia som vybrala z internetovej stránky Milujeme slovenčinu:

<http://www.milujemeslovincinu.sk/jazykove-okienko/pravopisne/70-slovenskych-slov-a-spojieni-ktore-mozno-pouzivate-nespravne>

Skupina, ktorá vypracovala úlohu ako prvá, prezentuje svoje výsledky a ostatní žiaci s ňou súhlasia alebo ju opravujú. Počas prezentácie učiteľ dopĺňa žiakov, vysvetľuje im, s čím nesúhlasia (napr. niekoľkokrát sa mi zopakovala situácia, že žiaci nesúhlasia so spisovným slovom topánkovník, preto v triede nastáva diskusia o používaní spisovného/nepisovného jazyka a pod.) – 10 minút.

2. Expozičná fáza – výklad učiteľa. Pojmy, ktoré učiteľ vysvetľuje: národný jazyk, spisovný jazyk, norma spisovného jazyka, základné kodifikačné príručky (8 minút).

3. Po výklade nasleduje práca s textom – pracovným listom (Príloha č. 1). Text pracovného listu súvisí s obsahovou náplňou hodiny a je zameraný na nesprávne používanie bohemizmov v našej slovnej zásobe. Cieľom pracovného listu zameraného na prácu s textom je nadobudnúť nové poznatky a zároveň rozvíjať čitateľskú gramotnosť prácou s textom a úlohami, ktoré vyplývajú z textu. Žiaci pracujú počas 10 minút individuálne.

Po uplynutí času nasleduje spoločná kontrola úloh a riadený rozhovor učiteľom o používaní spisovnej/ nepisovnej formy jazyka (*Mysleli ste si, že slovenčinu ovládate, a že ju používate správne? Ktoré slovné spojenia/ slová ste používali do dnešného dňa nesprávne? ...*) – 10 minút.

Kľúč správnych odpovedí: 1) C 2) A 3) C 4) C 5) A 6) najfrekvencovanejšie 7) lineár 8) Na Tri krále o krok ďalej; na Hromnice o hodinu viac; Na Hromnice chumelice, nebýva už zimy viac... 9) vŕdzka 10) bojkotovať 11) prekladateľka 12) snímku

4. V závere hodiny ohodnotíme najaktívnejších žiakov, prípadne slovné vyzdvihneme ich aktivitu a vyjadríme našu spokojnosť s ich prácou na hodine. – 2 minúty.

3.2 Metodický postup s hodnotením k téme: „Frazeologizmy“

Tabuľka 2 Príprava na vyučovaciu hodinu: „Frazeologizmy“

Vyučovací predmet:	slovenský jazyk a literatúra – jazyková zložka
Cieľová skupina:	žiaci 1. ročníka SŠ
Tematický celok:	Lexikológia
Téma:	Frazeologizmy
Časové vymedzenie vyučovacieho bloku:	45 minút
Vyučovacie metódy:	motivačný rozhovor, výklad, diskusia, riadený rozhovor, práca s informačným textom, didaktická hra
Organizačné formy vyučovania:	frontálne, samostatná práca

Ciele vyučovacej hodiny:	
Kognitívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ definovať frazeologizmy, ▪ vyjadriť vlastnými slovami význam frazeologizmov, ▪ vyhľadať v texte požadované informácie, ▪ rozlíšiť príslovia, porekadlá a pranostiky, ▪ obhájiť svoj názor.
Afektívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akceptovať názory iných.
Psychomotorické:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vytvoriť vlastný text na základe dodržania stanoveného žánru (slohového postupu, jazykového štýlu) a ústne ho prezentovať.

Zdroj: vlastný návrh

Využitie navrhnutého pracovného listu na vyučovacej hodine

1. V motivačnej fáze hodiny si žiaci zahrajú jazykovú (didaktickú) hru. Učiteľ pripraví kartičky, na ktorých budú napísané rôzne frazeologizmy (napr. *spraviť diery do sveta, utiahnuť si opasok, Kto druhému jamu kope, sám do nej spadne, Aká matka, taká Katka, Babka k babce, budú kapce, Keď nepríde Mohamed k hore, musí hora k Mohamedovi, Jablko ďaleko od stromu nepadá, Dvakrát meraj a raz strihaj, Bližšia košeľa ako kabát* a pod.). Vyberie sa jeden dobrovoľník, ktorý vysvetľuje to, čo má napísané na kartičke. Žiak nesmie použiť základ slova, ktoré ostatní hádajú. Podľa mojej pedagogickej skúsenosti žiaci hrajú túto hru veľmi radi, vždy majú záujem viacerí vysvetľovať pojmy alebo slovné spojenia, preto sa počas tejto aktivity striedajú (napr. každý žiak vysvetlí 5 frazeologizmov). Táto aktivita trvá 10 minút.

2. V ďalšej fáze žiaci pracujú s textom (Príloha č. 2). Text čítajú pomocou metódy INSERT. Pri tejto metóde žiaci pri čítaní textu zostávajú aktívni a počas čítania si robia poznámky na okraj textu:

- V TOTO SOM VEDEL(A)
- + TOTO SOM SA DOZVEDEL(A) TERAZ
- _ TOTO JE INAK, AKO SOM SI MYSLEL(A)
- ? TOMUTO NEROZUMIEM
- * TOTO JE VEĽMI DOLEŽITÉ

Po tejto aktivite nasleduje reflexia po prečítaní, kde žiaci v riadenej diskusii povedia, čo zistili, čo sa nové dozvedeli, čomu nerozumeli. Žiaci premýšľajú o tom, čo čítali a naučili sa, nové poznatky zapíšu na tabuľu. Aktivita trvá 10 minút.

3. Vo fixačnej fáze žiaci opäť pracujú už so známym textom o frazeologizmoch (Príloha č. 2). Text pracovného listu súvisí s obsahovou náplňou hodiny. Cieľom pracovného listu zameraného na prácu s textom je nadobudnúť nové poznatky a zároveň rozvíjať čitateľskú gramotnosť prácou s textom a úlohami, ktoré vyplývajú z textu. Žiaci majú na vypracovanie čas 15 minút. Po vypracovaní nasleduje spoločná diskusia riadená učiteľom, v ktorej žiaci prezentujú svoje výsledky, súhlasia/nesúhlasia s ostatnými, spoločne si vysvetľujú nedostatky.

Kľúč správnych odpovedí: 1) B 2) C 3) D 4) A 5) P P N 6) suchopárny 7) náučný štýl 8) kvapka 9) živšia, pútavejšia, írečitejšia

4. V záverečnej fáze učiteľ zhodnotí aktivitu žiakov počas hodiny a zadá domácu úlohu.

Domáca úloha: Napíšte krátky príbeh s pointou, v ktorom využijete frazeologizmy.

3. 3 Metodický postup s hodnotením k téme: „Žánre publicistického štýlu“

Tabuľka 3 Príprava na vyučovaciu hodinu: „Žánre publicistického štýlu“

Vyučovaci predmet:	slovenský jazyk a literatúra – jazyková zložka
Cieľová skupina:	žiaci 2. ročníka SŠ
Tematický celok:	Štylistika
Téma:	Žánre publicistického štýlu
Časové vymedzenie vyučovacieho bloku:	45 minút
Vyučovacie metódy:	motivačný rozhovor, výklad, diskusia, riadený rozhovor, práca s informačným textom
Organizačné formy vyučovania:	frontálne, samostatná práca
Ciele vyučovacej hodiny:	
Kognitívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ definovať pojmy správa, noticka, rozšírená správa, hodnotiaci správa, ▪ rozlíšiť správu od iných publicistických žánrov, ▪ obhájiť svoj názor.
Afektívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akceptovať názory iných.
Psychomotorické:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vytvoriť vlastný text na základe dodržania stanoveného žánru (slohového postupu, jazykového štýlu) a ústne ho prezentovať.

Zdroj: vlastný návrh

Využitie navrhnutého pracovného listu na vyučovacej hodine

1. V motivačnej fáze je vhodné viesť so žiakmi motivačný rozhovor:

- Čo bolo hlavnou témou tento víkend na Slovensku?
- Kde ste sa s touto témou stretli?
- Noviny, časopisy, televízia, rozhlas, internet?

2. Po motivačnom rozhovore nasleduje práca s textom – pracovným listom (Príloha č. 3). Text pracovného listu súvisí s obsahovou náplňou hodiny – žánre publicistického štýlu. Cieľom pracovného listu zameraného na prácu s textom je nadobudnúť nové poznatky o žánroch publicistického štýlu – správa, noticka, rozšírená správa, hodnotiaci správa a – zároveň rozvíjať čitateľskú gramotnosť prácou s textom a úlohami, ktoré vyplývajú z textu. Žiaci pracujú počas 15 minút individuálne. Po uplynutí času nasleduje spoločná kontrola úloh 1 – 6. Nastane atmosféra kooperácie a vzájomnej konfrontácie výsledkov, nesprávne odpovede si žiaci opravujú a v závere tejto aktivity učiteľ zhrnie základné znaky prebraných publicistických žánrov. Keďže posledná úloha je otvorená – tvorba noticky – žiaci prezentujú svoje práce a ostatní kontrolujú, či sú dodržané všetky znaky. Učiteľ za pomoci žiakov vyberie 3 najlepšie práce a ohodnotí ich.

Kľúč správnych odpovedí: 1) A 2) C 3)C 4) B 5) faktografickosť 6) obsírna 7) táto úloha je otvorená, preto sa za správnu odpoveď berie každý text, ktorý bol správne vytvorený na základe prečítaného textu a zodpovedá danému

3. Úlohou žiakov bolo priniesť na hodinu akékoľvek noviny (aktuálne – tzn. nie staršie ako týždeň). Každý žiak vyhladá všetky typy správ na základe prebraných znakov, prezentuje ich a obhaja ich pred triedou.

3.4 Metodický postup s hodnotením k téme: „Informačný slohový postup“

Tabuľka 4 Príprava na vyučovaciu hodinu: „Informačný slohový postup“

Vyučovaci predmet:	slovenský jazyk a literatúra – jazyková zložka
Cieľová skupina:	žiaci 2. ročníka SŠ
Tematický celok:	Štylistika
Téma:	Informačný slohový postup
Časové vymedzenie vyučovacieho bloku:	45 minút
Vyučovacie metódy:	brainstorming, motivačný rozhovor, výklad, diskusia, riadený rozhovor, práca s informačným textom
Organizačné formy vyučovania:	frontálne, samostatná práca
Ciele vyučovacej hodiny:	
Kognitívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ definovať informačný slohový postup, ▪ rozlíšiť ho od iných slohových postupov, ▪ obhájiť svoj názor.
Afektívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akceptovať názory iných.
Psychomotorické:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ určiť slohový postup na základe predloženej ukážky.

Zdroj: vlastný návrh

Využitie navrhnutého pracovného listu na vyučovacej hodine

1. V úvode vychádzame z poznatkov, ktoré majú žiaci o slohových postupoch. Preto použijeme metódu brainstormingu k slovu *informačný slohový postup*. Úlohou žiakov je vyprodukovať čo najviac asociácií spojených s predloženou témou, aj zdanlivo nesúvisiacich. Bez kritiky a hodnotenia je nutné umožniť pomocou intuitívneho myslenia voľnú produkciu myšlienok. Po ukončení aktivity v riadenom rozhovore učiteľom dôjde k zhrnutiu a vyvodu základných definícií k pojmu. – 10 minút

2. Nasleduje práca s informačným textom (Príloha č. 4). V tejto fáze žiaci pracujú samostatne, pretože úlohy v pracovnom liste sú zamerané na čítanie s porozumením a aplikovaní základných pojmov z obsahového štandardu. Žiaci pracujú individuálne 10 minút. Po uplynutí času nasleduje spoločná kontrola úloh. Nastane vzájomná konfrontácia výsledkov v rozhovore riadenom učiteľom, nesprávne odpovede si žiaci opravujú. – 10 minút

Kľúč správnych odpovedí: 1) C 2) C 3) B 4) D 5) A 6) Egyptan 7) vírivka 8) cudzie 9) informačný

3. Vo fixačnej fáze učiteľ použije PowerPointovú prezentáciu s cvičeniami. V prvom zadaní učiteľ prezentuje ukážky z rôznych slohových postupov. Žiaci pracujú individuálne a do zošitov si značia odpovede (tzn. slohový postup, ktorý v texte prevláda). Po odprezentovaní všetkých ukážok, si spoločne kontrolujú, diskutujú, argumentujú svoje odpovede. – 5 minút

V druhej úlohe žiaci dostanú text o informačnom slohovom postupe, kde budú chýbať niektoré slová. Úlohou žiakov je doplniť chýbajúce slová, ktoré sú umiestnené pod textom. Nachádzajú sa tam aj slová, ktoré do textu nepatria. – 8 minút

Prečítajte si text a doplňte pojmy, ktoré patria na vynechané miesto.

Informačný slohový postup..... konštatuje fakty, prináša údaje, výpočty faktov. Fakty vymenúva bez vysvetľovania, jednotlivé fakty ..... medzi sebou úzko súvisieť.

Odpovedá na otázky: Čo? Kde? Kedy? Kto? Aj na otázky: .....? Ako?

Jednotlivé komponenty môžeme ľubovoľne meniť, napr. v pozvánke môžeme najprv napísať, kedy sa .....spoločenská udalosť, kde to bude, čo to bude alebo naopak.

Vlastnosti informačného slohového postupu sú vecnosť, objektívnosť a ..... informácií.

Základné .....: súpis, vyhláška, katalóg, anotácia, oznam, správa, časti výkladu, prednášky atď.

..... útvarov informačného slohového postupu: prevažuje pestré kompozičné členenie, napr. dotazník, tlačivo, poukážky, správa. Niektoré z nich majú komplikovanú predtlač.

Vyberajte z týchto pojmov:

subjektívne, objektívne, druhy, nemusia, musia, Kto?, Kedy? Čo? Prečo? subjektívnosť akustickosť, Kde?, publicistickosť, útvary, štýly, uskutoční, Kompozícia, Opis, Štýl, grafickosť, aktuálnosť

Kľúč správnych odpovedí: objektívne, nemusia, Prečo?, uskutoční, aktuálnosť, útvary, Kompozícia

4. V záverečnej fáze učiteľ zhodnotí prácu žiakov na hodine (slovne alebo známku).
– 2 minúty

4 NÁVRHY VYUČOVACÍCH HODÍN – LITERÁRNA ZLOŽKA

V tejto kapitole prinášam námety hodín literatúry so začlenením pracovných listov zameraných na rozvoj čitateľskej gramotnosti.

4.1 Metodický postup s hodnotením k téme: „Hugolín Gavlovič: Valaská škola mravúv stodola“

Tabuľka 5 Príprava na vyučovaciu hodinu: „Hugolín Gavlovič: Valaská škola“

Vyučovaci predmet:	slovenský jazyk a literatúra – literárna zložka
Cieľová skupina:	žiaci 1. ročníka SŠ
Tematický celok:	Epická poézia – veršový systém
Téma:	Hugolín Gavlovič: Valaská škola mravúv stodola
Časové vymedzenie vyučovacieho bloku:	45 minút
Vyučovacie metódy:	motivačný rozhovor, výklad, diskusia, riadený rozhovor, práca s informačným textom, práca s umeleckým textom
Organizačné formy vyučovania:	frontálne, samostatná práca
Ciele vyučovacej hodiny:	
Kognitívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vysvetliť obsahové posolstvo básne, ▪ definovať reflexívno-didaktickú lyriku, ▪ obhájiť svoj názor.
Afektívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akceptovať názory iných, ▪ spolupracovať v skupine.
Psychomotorické:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vytvoriť ponaučenia jednotlivých básní.

Zdroj: vlastný návrh

Využitie navrhnutého pracovného listu na vyučovacej hodine

Pracovný list k súvislému informačnému – neliterárnemu textu

Vo vyučovaní literatúry učiteľ tradične využíva prácu s umeleckým textom. Klasická hodina začína metódou výkladu o autorovi a jeho tvorbe a až potom nasleduje práca s umeleckým textom. A práve tu môžeme zaužívanú metódu výkladu nahradiť prácou s neliterárnym textom, tzn. použijeme informačný text o autorovom živote a pripravíme k nemu úlohy na rozvoj čitateľskej gramotnosti.

1. Hodina začína prácou s informačným textom o autorovi Hugolínovi Gavlovičovi (Príloha č. 5). Týmto pracovným listom sa žiak nielen dozvie nové informácie o autorovi, ale cieľom pracovného listu je rozvíjať aj čitateľskú gramotnosť. Žiaci pracujú samostatne počas 15 minút a po uplynutí nasleduje kontrola, resp. spoločné hľadanie správneho riešenia – spolu s učiteľom v riadenom rozhovore analyzujú jednotlivé úlohy (10 minút).

2. Po ukončení kontroly žiaci odovzdajú pracovné listy a učiteľ kladie otázky o živote Gavloviča. Týmto prinútime žiakov rozmýšľať a pri odpovediach použiť vedomosti

a poznatky získané a osvojené pri práci s textom. Neustále pri tom kontrolujeme správnosť ich odpovedí (5 minút).

3. Žiaci si prečítajú ukážku z *Čítanky pre 1. ročník gymnázií a stredných odborných škôl – s. 8 / text Zlý zlého haní a sám sa od zlého nechráni, Kde gazdiná korhelkyňa, tam je i prázdna kuchyňa*. Úlohou žiakov je napísať ponaučenie, ktoré vyplýva z textu a vlastnými slovami sformulovať, prečo danú ukážku radíme k reflexívno-didaktickej lyrike. V závere žiaci prezentujú svoje názory a učiteľ ich v riadenom rozhovore usmerňuje (15 minút). Nasledujúca hodina je venovaná analýze a interpretácii Gavlovičovej poézie.

Kľúč správnych odpovedí k pracovnému listu: 1) C 2) A 3) D 4) B 5) B 6) nábožensko-mravoučný 7) Valaská škola mravúv stodola 8) laik 9) kaplán, vychovávateľ

4.2 Metodický postup s hodnotením k téme: „Jarome David Salinger: Kto chytá v žite“

Tabuľka 6 Príprava na vyučovaciu hodinu: „J. D. Salinger: Kto chytá v žite“

Vyučovací predmet:	slovenský jazyk a literatúra – literárna zložka
Cieľová skupina:	žiaci 4. ročníka SŠ
Tematický celok:	Veľká epická próza – retrospektívny kompozičný postup.
Téma:	Jarome David Salinger: Kto chytá v žite (práca s textom)
Časové vymedzenie vyučovacieho bloku:	45 minút
Vyučovacie metódy:	motivačný rozhovor, diskusia, riadený rozhovor, práca s literárnym textom
Organizačné formy vyučovania:	frontálne, skupinová práca, samostatná práca
Ciele vyučovacej hodiny:	
Kognitívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ definovať retrospektívny kompozičný postup, ▪ spoznať ho v známom epickom diele a odlíšiť ho od chronologického usporiadania s klasickou osnovou, ▪ zobrazit' graficky štruktúru týchto dvoch kompozičných usporiadaní. ▪ analyzovať dielo z hľadiska kompozície, štylizácie alebo obsahu a výsledok prezentovať v triede ako spôsob poznania diela, ▪ zaujať hodnotiaci postoj na základe subjektívneho čitateľského zážitku ▪ obhajovať svoj názor aspoň na základe pocitových argumentov.
Afektívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akceptovať názory iných, ▪ spolupracovať v skupine.
Psychomotorické:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vytvoriť charakteristiku postavy.

Zdroj: vlastný návrh

Využitie navrhnutého pracovného listu na vyučovacej hodine

1. V motivačnej fáze nadvižeme na domácu úlohu. Žiaci mali v dvojiciach pripraviť interview medzi redaktorom a Holdenom Caulfieldom, pričom vychádzali z informácií a vedomostí, ktoré získali na predchádzajúcich hodinách. Táto aktivita „inkarnovania sa do literárnej postavy“ patrí k málo používaným postupom, ale na druhej strane je u žiakov obľúbená. Trvanie prezentácií – 15 minút.

2. Po tejto aktivite nasleduje práca s textom (Príloha č. 6), ktorá je zameraná na rozvoj čitateľskej gramotnosti a zároveň na zopakovanie základných pojmov z obsahového štandardu. Žiaci pracujú individuálne 10 minút. Následne spolu s učiteľom v riadenom rozhovore analyzujú jednotlivé úlohy a hľadajú spoločné riešenie (5 minút). V tejto fáze učiteľ nadviže na ukážku a vysvetlí podstatu retrospektívneho kompozičného postupu.

Kľúč správnych odpovedí: 1) D 2) A 3) B 4) D 5) D 6) sebe 7) a pod. 8) častica

3. Metóda päťlístka: žiakov rozdelíme do skupín. Každá skupina si v priebehu piatich minút pripraví päťlístok na tému HOLDEN, ktorý následne budú prezentovať pred ostatnými spolužiakmi.

Základné pravidlá:

1. prvý riadok (vyplní učiteľ): obsahuje názov témy, o ktorej žiaci uvažujú, na tejto vyučovacej hodine ide o pojem HOLDEN;

2. druhý riadok: žiaci zapíšu dve prídavné mená, ktoré najvýstižnejšie charakterizujú pojem HOLDEN;

3. tretí riadok: žiaci zapíšu tri slovesá, pomocou ktorých majú študenti vyjadriť, čo sa so slovom HOLDEN robí, deje, čo slovo vytvára...;

4. štvrtý riadok: pomocou štyroch slov žiaci zapíšu ucelenú myšlienku, vystihujúcu jadro pojmu HOLDEN (napr. metafora, prirovnanie, definícia)

5. piaty riadok: napíšu jeden pojem (synonymum), ktorý vystihuje podstatu slova HOLDEN.

V diskusii riadenej učiteľom žiaci analyzujú a spoločne diskutujú o tom, kto je Holden a aké charakterové vlastnosti mu priradili.

4. Na záver zhodnotíme hodinu, zdôrazníme dôležité pojmy, ktoré si majú žiaci zapamätať.

4.3 Metodický postup s hodnotením k téme: „*Francesco Petrarca: Sonety pre Lauru*“

Tabuľka 7 Príprava na vyučovaciu hodinu: „F. Petrarca: Sonety pre Lauru“

Vyučovací predmet:	slovenský jazyk a literatúra – literárna zložka
Cieľová skupina:	žiaci 2. ročníka SŠ
Tematický celok:	Lyrická poézia – štylizácia
Téma:	Francesco Petrarca: Sonety pre Lauru
Časové vymedzenie vyučovacieho bloku:	45 minút
Vyučovacie metódy:	motivačný rozhovor, výklad, diskusia, riadený rozhovor, práca s literárnym textom
Organizačné formy vyučovania:	frontálne, samostatná práca

Ciele vyučovacej hodiny:	
Kognitívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vysvetliť obsahové posolstvo básne, ▪ určiť formu a rým sonetu, ▪ vyhľadať niektoré štylistické postupy (metafory, metonymie, prirovnania, epitetá, symboly...), ktorými básnik vyjadril svoj umelecký odkaz, ▪ rozlíšiť lyriku, epiku a drámu, ▪ obhájiť svoj názor.
Afektívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akceptovať názory iných.
Psychomotorické:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vytvoriť vlastný text na základe dodržania stanoveného žánru (slohového postupu, jazykového štýlu) a ústne ho prezentovať.

Zdroj: vlastný návrh

Využitie navrhnutého pracovného listu na vyučovacej hodine

1. V rámci motivačnej časti hodiny vedieme so žiakmi motivačný rozhovor o láske, rôznych podobách lásky (rodičovská, partnerská, naplnená, nenaplnená...), sklamaní, odpustení, platonickej láske. Učiteľ zistí, či žiaci vedia vysvetliť, kto je to múza a či už niekedy napísali báseň pre svoju lásku, čo si myslia o písaní básní pre svoju milovanú/milovaného (5 minút).

2. Po motivačnom rozhovore nasleduje práca s textom (Príloha č. 7). Text pracovného listu súvisí s obsahovou náplňou hodiny. Cieľom pracovného listu zameraného na prácu s textom je zopakovať si základné pojmy z lyriky, ktoré sa preberali v prvom ročníku a zároveň rozvíjať čitateľskú gramotnosť prácou s textom a úlohami, ktoré vyplývajú z textu. Žiaci pracujú počas 15 minút individuálne. Po uplynutí času nasleduje spoločná kontrola, kde žiaci spolu s učiteľom hodnotia svoje výsledky, opravujú sa (10 minút).

3. V ďalšej expozičnej fáze učiteľ nadviaže na text a predstaví žiakom autora Francesca Petrarca a jeho dielo Sonety pre Lauru (10 minút).

4. Zhodnotíme prácu na hodine, vyjadríme našu spokojnosť/nespokojnosť s ich prácou a hodinu ukončíme zadaním a vysvetlením domácej úlohy (5 minút).

Domáca úloha: Napíšte krátky list alebo báseň, v ktorom vyznáte lásku osobe, do ktorej ste zaľúbený, ale napíšete to tak – ako by to písalo dnešné dievča/chlapec.

Kľúč správnych odpovedí: A) lyrika B) sonet - lyrická básnická forma, má 14 veršov rozdelených do dvoch štvorveršových strof a dvoch trojveršových (už aj názov nám naznačuje žáner ukážky) C) 14 D) štyroch E) abba, t.j. obkročný rým F) Sennucciovi G) Laura H) náruživá Láska I) Tu...Tu...Tu... J) putá, reťaze K) pokorná/pyšná, chladná/v plameni, krotká/divá, sadla/vstala L) pokorná/pyšná M) personifikácia, metafora, metafora

4. 4 Metodický postup s hodnotením k téme: „D. Chrobák: Drak sa vracia“

Tabuľka 8 Príprava na vyučovaciu hodinu: „D. Chrobák: Drak sa vracia“

Vyučovací predmet:	slovenský jazyk a literatúra – literárna zložka
Cieľová skupina:	žiaci 3. ročníka SŠ
Tematický celok:	Veľká epická próza – reťazový kompozičný postup
Téma:	D. Chrobák: Drak sa vracia (práca s textom)
Časové vymedzenie	90 minút

vyučovacieho bloku:	
Vyučovacie metódy:	motivačný rozhovor, výklad, diskusia, riadený rozhovor, práca s literárnym textom
Organizačné formy vyučovania:	frontálne, skupinová práca
Ciele vyučovacej hodiny:	
Kognitívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ určiť jazykové prostriedky lyrizovanej prózy a uviesť niektoré príklady v texte známeho diela, ▪ urobiť tematický a jazykový rozbor textu, ▪ zaujať k postavám osobné stanovisko.
Afektívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akceptovať názory iných, ▪ spolupracovať v skupine.
Psychomotorické:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vytvoriť charakteristiku a krátky prírodný opis s prvkami poetizácie.

Zdroj: vlastný návrh

Využitie navrhnutého pracovného listu na vyučovacej hodine

1. Hodinu začneme motivačným rozhovorom – frontálnym ústnym opakovaním učiva z minulých hodín. Kladieme otázky, ktorými prinútime žiakov rozmýšľať a pri odpovediach použiť vedomosti a poznatky získané a osvojené na predchádzajúcich vyučovacích hodinách. Neustále pritom kontrolujeme správnosť ich odpovedí (10 minút).

Otázky:

- Vymenujte kompozičné postupy.
- Charakterizujte chronologický, retrospektívny a reťazový kompozičný postup.
- Vysvetlite rozdiel medzi pojmami próza – poézia.
- Vysvetlite, čo rozumieme pod pojmom lyrizovaná próza.
- Vymenujte 5 znakov prózy naturizmu.

2. Žiakov rozdelíme do skupín (4 – 5 žiakov tvorí jednu skupinu). Počas 20 minút skupiny vytvoria mapu mysle vlastností a predstáv, ktoré sa im viažu so všeobecným podstatným menom drak. Ich úlohou je porovnať ju s vlastnosťami, ktoré dedičania pripisovali Drakovi. Ktoré charakterové vlastnosti má Drak spoločné s postavou draka v rozprávkach? Po ukončení každá skupina si vyberie vedúceho skupiny, ktorý prezentuje svoje stanoviská a obhajuje svoje názory (15 minút).

3. V záverečnej fáze učiteľ zhodnotí prácu na hodine.

4. Po aktivitách, ktoré sa realizovali na predchádzajúcej hodine, nasleduje práca s textom v skupinách. Každá skupina dostane totožné pracovné listy s textom a úlohami k textu (Príloha č. 8). Cieľom pracovného listu zameraného na prácu s textom je rozvíjať čitateľskú gramotnosť prácou s textom a úlohami, ktoré vyplývajú z textu, taktiež určiť niektoré jazykové prostriedky lyrizovanej prózy a uviesť príklady z ukážky... Žiaci pracujú s pracovným listom v skupinách 20 minút (skupiny vytvoria ako na predchádzajúcej hodine). Je vhodné, aby pracovný list mal každý žiak. Aj keď žiaci pracujú v skupinách, texty si čítajú individuálne a až následne spolupracujú pri hľadaní správneho riešenia. Po uplynutí času nasleduje spoločná kontrola – 20 minút. Každá skupina prezentuje 1 úlohu zo všetkých vypracovaných, ale ostatní žiaci reagujú, súhlasia/nesúhlasia a spolu s učiteľom v riadenom rozhovore analyzujú jednotlivé úlohy.

Nastane atmosféra kooperácie a vzájomnej konfrontácie výsledkov a názorov, nesprávne odpovede si žiaci opravujú.

5. Učiteľ zhodnotí prácu na hodine – najaktívnejších žiakov ohodnotíme, prípadne slovnou vyzdvihneme ich aktivitu a vyjadríme našu spokojnosť s ich prácou na hodine.

4. 5 Metodický postup s hodnotením k téme: „*Martin Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie*“

Tabuľka 9 Príprava na vyučovaciu hodinu: „M. Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie“

Vyučovaci predmet:	slovenský jazyk a literatúra – literárna zložka
Cieľová skupina:	žiaci 1. ročníka SŠ
Tematický celok:	Krátka epická próza – poviedka
Téma:	Martin Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie (práca s textom)
Časové vymedzenie vyučovacieho bloku:	45 minút
Vyučovacie metódy:	motivačný rozhovor, diskusia, riadený rozhovor, práca s literárnym textom
Organizačné formy vyučovania:	frontálne, samostatná práca, skupinová práca
Ciele vyučovacej hodiny:	
Kognitívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vysvetliť obsahové posolstvo diela, ▪ odlíšiť princíp viazanej reči od neviazanej, ▪ dokáže zhodnotiť pri štylistickej a lexikálnej analýze známeho diela príspevok jednotlivých jazykových prvkov k významu a estetickému pôsobnosti diela, ▪ sformulovať svoj čitateľský zážitok, ▪ zhodnotiť jednotlivé postavy z čitateľského hľadiska (prípadne aj z hľadiska autorovej koncepcie diela), ▪ obhájiť svoj názor.
Afektívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akceptovať názory iných.
Psychomotorické:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vytvoriť vlastný text na základe dodržania stanoveného žánru (slohového postupu, jazykového štýlu).

Zdroj: vlastný návrh

Využitie navrhnutého pracovného listu na vyučovacej hodine

1. V motivačnej fáze učiteľ požiada postupne 3 žiakov, ktorí zreprodukurujú príbeh *Keď báčik z Chochoľova umrie*.

2. Žiaci samostatne vypracujú pracovný list č. 1 (Príloha č. 9) zameraný na prácu s textom a rozvoj čitateľskej gramotnosti a zopakovanie pojmov z obsahového štandardu. Po 10 minútach nasleduje spoločná kontrola, kde učiteľ so žiakmi v riadenom rozhovore analyzuje jednotlivé úlohy, žiaci súhlasia/nesúhlasia, hľadajú správne riešenie.

Kľúč správnych odpovedí: 1) A 2) B 3)D 4) C 5) A 6) z dvoch 7) k mŕtvym 8) ujo/synovec 9) neviazanej

3. Súčasťou pracovného listu je aj úloha č. 2, v ktorej žiaci v skupinách tvoria úlohy na čítanie s porozumením a aplikáciu pojmov z obsahového štandardu. Žiaci majú na vytvorenie otázok k textu čas 15 minút. Po časovom limite žiaci prezentujú rôzne návrhy svojich otázok. Najlepšie vytvorené otázky učiteľ ohodnotí.

4. Na konci hodiny učiteľ zhodnotí prácu žiakov na hodine a zadá domácu úlohu.

Domáca úloha: Vytvorte pokračovanie diela *Keď báčik z Chochol'ová umrie*.

Žiaci majú na výber z týchto možností:

- Keď báčik zomrie, Aduš zdedí všetky peniaze a majetok svojho ujca.
- Báčik sa dozvie o Adušových problémoch, navštívi ho a...
- Aduša postupne všetci opustia, preto sa rozhodne...

4.6 Metodický postup s hodnotením k téme: „Paródia“

Tabuľka 10 Príprava na vyučovaciu hodinu: „Paródia“

Vyučovaci predmet:	slovenský jazyk a literatúra – literárna zložka
Cielová skupina:	žiaci 4. ročníka SŠ
Tematický celok:	Dramatická literatúra – absurdná dráma
Téma:	Paródia
Časové vymedzenie vyučovacieho bloku:	90 minút
Vyučovacie metódy:	motivačný rozhovor, diskusia, riadený rozhovor, práca s literárnym textom
Organizačné formy vyučovania:	frontálne, samostatná práca, skupinová práca
Ciele vyučovacej hodiny:	
Kognitívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vysvetliť obsahové posolstvo diela, ▪ definovať paródiu, ▪ zhodnotiť pri štylistickej a lexikálnej analýze známeho diela príspevok jednotlivých jazykových prvkov k významu a estetickému pôsobnosti diela, ▪ sformulovať svoj čitateľský zážitok, ▪ obhájiť svoj názor.
Afektívne:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akceptovať názory iných.
Psychomotorické:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vytvoriť vlastný text na základe dodržania stanoveného žánru (slohového postupu, jazykového štýlu).

Zdroj: vlastný návrh

Využitie navrhnutého pracovného listu na vyučovacej hodine

1. vyučovacia hodina

1. V úvodnej fáze vedíme so žiakmi motivačný rozhovor (10 minút):

- Vymenujte najmenej tri literárne diela, ktoré možno pokladať za klasiku.
- Aké vlastnosti musí podľa vás mať klasické umelecké dielo?
- Odôvodnite svoj názor charakteristikou vybraného umeleckého diela.

2. Pripomeňte si tragédiu W. Shakespeara Hamlet tak, že stručne vyrozprávate dej, opíšete konflikt a vyvrcholenie hry. Stručne charakterizujte kľúčové postavy a

sformulujte mravné posolstvo tragédie Hamlet. Považujete hru Hamlet za klasiku? Odôvodnite svoj názor. – 10 minút

3. Práca s textom – Lasica a Satinský: Hamlet (Príloha č. 10). Cieľom pracovného listu je na základe úloh rozvíjať čitateľskú gramotnosť a zopakovať si niektoré pojmy z obsahového štandardu. Žiaci pracujú individuálne a po vypracovaní nasleduje spoločná analýza úloh. – 15 minút

Kľúč správnych odpovedí: 1) B 2) A 3)C 4) D 5) A 6) mŕtveho 7)vybieha, kričí 8) Lasica, Satinský

4. Diskusia:

- Vysvetlite vlastnými slovami pojem paródia.
- Súhlasíte s tvrdením, že jediným cieľom paródie je popularizovať klasické umelecké diela? Argumentujte. – 10 minút

2. vyučovacia hodina

5. Žiaci sledujú filmovú ukážku Lasica a Satinský: Hamlet. – 20 minút

6. Žiakov rozdelíme do skupín.

Úlohy, ktoré vypracujú po pozretí aj prečítaní ukážky (ukážku čítali na 1. vyučovacej hodine) počas 20 minút:

- A. Vyhľadajte a prečítajte repliky z úryvku Hamlet, ktoré vás rozosmiali alebo pobavili. Určte zdroje a vysvetlite charakter humoru vo vybraných replikách. Stretli ste sa niekedy s podobným typom humoru? Kde?
- B. Porovnajte obsah úryvku s pôvodnou verziou Shakespearovej hry Hamlet.
- C. Napíšte vlastný divadelný výstup (dialóg) určený hereckej dvojici, ktorý vybudujete na princípe paródie. Dôkladne premyslite obsah výstupu z hľadiska predmetu a obsahu paródie, zvažujte pritom etickú rovinu dialógu. Usilujte sa vo výstupe parodovať vám známe príbehy alebo osoby. Divadelný výstup nacvičte a voľne ho dopĺňajte, improvizujte.

7. Učiteľ zhodnotí hodinu. Žiaci prezentujú svoje práce až na ďalšej vyučovacej hodine.

5 OVERENÉ PRÍNOSY MOJEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

Cieľom práce bolo prezentovať námety a pracovné listy, pri ktorých sú žiaci aktívni pri osvojovaní si nových poznatkov, respektíve pri opakovaní.

Zavedením aktivizujúcich metód a pracovných listov do vyučovania som sa snažila svojich žiakov v čo najväčšej miere zapojiť do vyučovacieho procesu a naučiť ich efektívne sa učiť, čítať s porozumením, využiť vedomosti o známom/neznámom texte, aplikovať vedomosti z lexikológie, morfológie, syntaxe, fonetiky a fonológie, štylistiky, ortografie, z teórie literatúry, z dejín literatúry.

Na základe mojich pozorovaní môžem skonštatovať, že žiaci, ktorí pracovali s pracovnými listami, majú menší problém pri externej aj internej maturitnej skúške, pretože počas jednotlivých aktivít sa naučili čítaním nachádzať odpovede na položené otázky, premýšľať o tom, čo čítali, vyhľadať informácie v texte, samostatne a tvorivo pracovať, spolupracovať, prezentovať vlastné myšlienky a práce, správne sa vyjadrovať, argumentovať, kriticky myslieť, tvoriť otázky, diskutovať, tolerovať názory iných, obhájiť svoj názor, vytvoriť písomný či ústny prejav.

ZÁVER

Tradičné vyučovacie hodiny založené na výklade učiteľa a memorovaní sa stávajú pre žiakov málo zaujímavé, ba dokonca nudné. Preto mojím cieľom bolo popísať hodiny s využitím aktivizujúcich metód a pracovných listov s úlohami na rozvoj čitateľskej gramotnosti a aplikáciou pojmov z obsahového štandardu.

Vo vyučovaní slovenského jazyka a literatúry by sme mali klásť dôraz na tvorbu jazykových prejavov žiakov, čitateľskú gramotnosť, prácu s informáciami, schopnosť argumentovať a pod. Ponúkané pracovné listy a námety vyučovacích hodín umožňujú nácvik týchto zručností tým, že obsahujú úlohy, ktoré žiaka motivujú, poskytujú mu priestor pre samostatnosť, tvorivosť, kooperáciu a rozvoj komunikačných kompetencií. Všetky ponúkané aktivity boli overené na vyučovacích hodinách slovenského jazyka a literatúry a aplikácia týchto metód do vyučovacieho procesu prispela k zvýšeniu kvality čítania s porozumením a zvýšila sa percentuálna úspešnosť na externej aj internej maturitnej skúške.

Námety a pracovné listy by mohli byť inšpiráciou pre učiteľov stredných škôl, ktorí pripravujú svojich žiakov na maturitnú skúšku a ktorí majú ambíciu vyučovať predmet slovenský jazyk a literatúru príťažlivejšie a pestrejšie. Je potrebné jednotlivé „prípravy na hodiny“ modifikovať vzhľadom na potreby žiakov v jednotlivých triedach, pretože rovnako odučená hodina v rôznych triedach, môže dopadnúť rozdielne.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. ČTVRTNÍČKOVÁ, D. 2006. Rozvoj čitateľskej gramotnosti nielen na hodinách slovenského jazyka a literatúry. 1. vydanie. Metodicko-pedagogické centrum, Prešov. 2011 ISBN: 978-80-8052-380-0
2. DVOŘÁK, K. et al. 2011. Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov zo slovenského jazyka a literatúry. ŠPÚ. Bratislava. 2011.
3. DVOŘÁK, K. 2011. Čítanka pre 4. Ročník gymnázií a stredných odborných škôl. 1. vydanie. VKÚ. Harmanec. 2011. ISBN 978-80-8042-627-9
4. GAVORA, P. – ZÁPOTOČNÁ, O. ET AL. 2003. Gramotnosť: vývin a možnosti jej didaktického usmerňovania. UK. Bratislava. 2003. ISBN 80-223-1869-8
5. GAVORA, P. ET AL. 2008. Ako rozvíjať porozumenie textu u žiaka. Enigma. Nitra. 2008. ISBN 978-80-89132-57-7
6. GAVORA, P. – ŠRAJEROVÁ, H. Porozumenie textu zisťované cloze-testom vzhľadom na obťažnosť učebného textu. In : Slovenský jazyk a literatúra v škole, 2008/09, roč. 55, č. 7 - 8, s. 193 – 204. ISSN 1335-2040
7. HELDOVÁ, D. – KOVÁČOVÁ, J. – GALÁDOVÁ, A. 2013. Výsledky štúdie OECD PISA 2009 zaoštréné na čitateľskú gramotnosť. Tematická správa. Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania. Bratislava. 2013. ISBN 978-80-89638-08-6
8. HINCOVÁ, K. – HÚSKOVÁ, A. 2011. Metodika výučby slovenského jazyka a literatúry v rámci nových pedagogických dokumentov. Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava. 2011 ISBN: 978-80-8052-380-0
9. KÁKOŠOVÁ, Z. 2004. Panoráma slovenskej literatúry I. Mladé letá. Bratislava. 2004. ISBN: 80-10-00316-6
10. KAŠIAROVÁ, N. 2011. Čitateľská gramotnosť na vyučovaní slovenského jazyka a literatúry. 1. vydanie. Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava. 2011. ISBN 978-80-8052-378-7
11. KAŠIAROVÁ, N. – SIHELSKÝ, B. 2012. Tvorba testov na rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov v primárnom vzdelávaní. 1. vydanie. Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava. 2011. ISBN: 978-80-8052-449-4
12. KORŠŇÁKOVÁ, P., HELDOVÁ, D. et al. Čitateľská gramotnosť slovenských žiakov v štúdiu PISA 2003. Bratislava: ŠPÚ, 2006. ISBN 80-85756-96-X
13. LASICA, M. – SATINSKÝ, J. 1996. Súborné dielo 1. K. K. Bagala, L. A. C. Levice. 1996. ISBN: 8-967516-6-2
14. MISTRÍK, J. 1997. Štylistika. 3. vydanie. SPN. Bratislava. 1997. ISBN 80-08-02529-8
15. PALENČÁROVÁ, J.: Frazologické jednotky na 1. Stupni ZŠ. In Slovenský jazyk a literatúra v škole, 2004/2005, roč. 51, č. 5-6, s. 137-138
16. SALINGER, J. D. 1995. Slovenský spisovateľ. Bratislava. 2000. ISBN: 80-2201-350-1
17. Štátny vzdelávací program – výkonový štandard pre gymnáziá a stredné odborné školy –oblasť: Jazyk a komunikácia. 2009. ŠPÚ. Bratislava. 2009.
18. TUREK, I. 2005. Inovácie v didaktike. Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava. 2005. ISBN 80-8052-230-8

Internetové zdroje

1. Kto rozumie textom, rozumie aj svetu - práca s textom v ZŠ [online]. skolskyservis.teraz.sk, [cit. 02.3.2014]. Dostupné na www: <http://skolskyservis.teraz.sk/zakladne-skoly/praca-text-deti-citanie/1247/clanok.html>
2. Chrobák, D. Drak sa vracia. *Zlatý fond*. [online]. zlatyfond.sk, [cit.06.03.2014]. Dostupné na www: http://zlatyfond.sme.sk/dielo/154/Chrobak_Drak_sa_vracia/
3. Klúčové kompetencie pre celoživotné vzdelávanie – Európsky referenčný rámec[online]. eurlex.europa.eu, [cit. 12.3.2014]. Dostupné na www: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:sk:PDF>
4. Kukučín, M. Keď báčik z Chochol'ova umrie. *Zlatý fond*. [online]. zlatyfond.sk, [cit.06.03.2014]. Dostupné na www: http://zlatyfond.sme.sk/dielo/185/Kukucin_Ked-bacik-z-Chocholovaumrie
5. 70 slovenských slov a spojení, ktoré možno používate nesprávne [online]. milujemeslovincinu.sk, [cit. 02.3.2014]. Dostupné na www: <http://www.milujemeslovincinu.sk/jazykove-okienko/pravopisne/70-slovenskych-slov-a-spojieni-ktore-mozno-pouzivate-nespravne>
6. Špecifikácia testov EČ a PFIČ MS 2014[online]. nucem.sk, [cit. 12.2.2014]. Dostupné na www: http://www.nucem.sk/documents//25/maturita_2014/specifikacia_testov/Specifikacia_testu_VUJ_MS2014_web.pdf
7. Poznáte najčastejšie bohemizmy? [online]. milujemeslovincinu.sk, [cit. 02.3.2014]. Dostupné na www: <http://www.milujemeslovincinu.sk/jazykove-okienko/pravopisne/poznate-najcastejsie-bohemizmy>
8. Prima Life Makadi resort [online]. kartago.sk, [cit. 02.3.2014]. Dostupné na www: <http://www.kartago.sk/zajazdy/egypt-hurghada/prima-life-makadi-resort-spa-let-2014-video/>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Pracovný list k téme: „*Formy národného jazyka – spisovná forma*“

Príloha 2 Pracovný list k téme: „*Frazeologizmy*“

Príloha 3 Pracovný list k téme: „*Žánre publicistického štýlu*“

Príloha 4 Pracovný list k téme: „*Informačný slohový postup*“

Príloha 5 Pracovný list k téme: „*Hugolín Gavlovič: Valaská škola mravúv stodola*“

Príloha 6 Pracovný list k téme: „*Jarome David Salinger: Kto chytá v žite*“

Príloha 7 Pracovný list k téme: „*Francesco Petrarca: Sonety pre Lauru*“

Príloha 8 Pracovný list k téme: „*Dobroslav Chrobák: Drak sa vracia*“

Príloha 9 Pracovný list k téme: „*Martin Kukučín: Keď báčik z Chochol'ova umrie*“

Príloha 10 Pracovný list k téme: „*Paródia*“

Prečítajte si text a vypracujte úlohy, ktoré za ním nasledujú.

Poznáte najčastejšie bohemizmy?

Slovenčina a čeština patria do tej istej jazykovej skupiny. Do západoslovanskej. A ich blízkosť je nielen genetická či geografická, ale aj kultúrna a historická. Preto nie je vôbec zarážajúci vplyv češtiny na slovenský jazyk. Vplyvom historických okolností však pôsobí čeština na slovenčinu omnoho intenzívnejšie než slovenčina na češtinu. Čeština sa totiž na našom území používala už od 15. storočia.

Vplyv češtiny na slovenčinu možno pozorovať na viacerých úrovniach. Či už ide o výslovnosť, morfológickú stránku alebo nesprávne predložkové väzby. Keďže je nesprávnych tvarov a bohemizmov v našom jazyku už viac než dosť a stávajú sa akýmiisi neodbytnými parazitmi slovnej zásoby, je čas pripomenúť si tie najfrekvencovanejšie. A možno medzi nimi nájdete aj také, o ktorých spisovnosti ste vôbec nepochybovali.

Začnime slovami ako *lehátko*, *tlačítko*, *špáratko*, *strúhatko*. A vôbec mnoho iných s príponou -tko. Táto prípona vždy signalizuje, že niečo nie je v poriadku (okrem zdobnenín v strednom rode ako *dievčatko* či *bábätko*). Viaceré z takýchto slov majú v slovenčine spisovné ekvivalenty s formantom -dlo. Správnymi ekvivalentmi sú teda *ležadlo*, *tlačidlo*, *špáradlo*, *strúhadlo*. Jednou z mála výnimiek je *pravítko*, ktoré je úplne v poriadku). Pre tých, ktorí sa práve rozhodli túto príponu úplne bojkotovať, odporúčam používať synonymný výraz (aj keď nie najšťastnejší) *lineár*. Slová *lízatko*, *vodítka* či *razítka* majú v slovenčine podobu *lízanka*, *vôdzka* a *pečiatka*.

Častým javom je aj kríženie predložkových väzieb hlavne so slovesami, ako napríklad *za prvé* (správne: po prvé), *za päť minút* (správne: o päť minút), *vzhl'adom k* (správne: vzhl'adom na), *zúčastniť sa niečoho* (správne: zúčastniť sa na niečom), *chápať tomu* (správne: chápať to).

K frekvencovaným bohemizmom patria aj lexikálne výpožičky s úplne iným slovným základom, medzi ktoré patria slová *pomazánka* (*nátierka*), *snímok* (*snímka*), *rada* (*rad*), *varianta* (*variant*), *nevadí* (*neprekáža*), *závadný* (*kazový*, *chybný*), *podtržník* (*podčiarkovník*), *lomítka* (*lomka*), *doporučovať* (*odporúčat'*), *gulička* (*gul'ôčka*), *prádlo* (*bielizeň*). Medzi časté bohemizmy patrí aj slovo *rohlík*, ktoré je naozaj veľmi obľúbené. Jeho správnym slovenským ekvivalentom je, samozrejme, *rožok*.

Ako prekladateľka musím skonštatovať, že tieto tvary (a predovšetkým nesprávne predložkové spojenia a chybný slovosled) majú svoj pôvod veľmi často v povrchných prekladoch z českého jazyka. Z vlastnej skúsenosti viem, aké nástrahy prináša preklad z príbuzného jazyka. Niekedy platí, že čím je jazyk príbuznejší, tým väčšie úskalía prináša preklad.

Na záver treba dodať, že vplyv češtiny na slovenčinu je celkom prirodzeným javom, ktorého sa tak úplne asi nikdy nezbavíme. Ide o súčasť našich dejín a našej kultúry. Z čias spoločného štátu nám zostalo napríklad *zopár pranostík* či *porekadiel*, ktoré často ani nemajú slovenský ekvivalent. Preto ponúkam prekladateľskú výzvu na záver.

Ako by sme mohli preložiť do slovenčiny nasledovné spojenia? *Na Tri krále o krok dále; na Hromnice o hodinu více; Na Hromnice chumelice, nebýva už zimy více...*

(Zdroj: <http://www.milujemeslovenčinu.sk/jazykove-okienko/pravopisne/poznate-najcastejsie-bohemizmy>)

Úlohy k textu:

1. Na základe ukážky nemôžeme bohemizmus charakterizovať ako

- A) čechizmus.
  - B) český jazykový prvok v cudzom jazykovom prostredí.
  - C) slovenský jazykový prvok v českom jazykovom prostredí.
  - D) jazykový prvok prevzatý z češtiny do iného jazyka.
2. Ktorá možnosť vyplýva z ukážky?
    - A) Vďaka spoločným dejinám s Českom nám zostalo niekoľko frazeologizmov, ktoré nemajú slovenský ekvivalent.
    - B) Slovenčina pôsobí oveľa intenzívnejšie na češtinu.
    - C) Vplyv češtiny sa odrazil v našom jazyku len v nesprávnom používaní predložkových väzieb.
    - D) Nemôžeme tvrdiť, že vplyv češtiny na slovenčinu je prirodzeným javom.
  3. Z ukážky vyplýva, že slovenský a český jazyk patria
    - A) k západoslovenskej skupine jazykov.
    - B) k východoslovenskej skupine jazykov.
    - C) k západoslovenskej skupine jazykov.
    - D) ku geografickej skupine jazykov.
  4. V ktorej možnosti sú všetky slovné spojenia spisovné?
    - A) o päť minút, tlačidlo, pravítko, guľička
    - B) rožok, špáradlo, vzhľadom k, kazový
    - C) lízanka, nátierka, po prvé, strúhadlo
    - D) razítko, pečiatka, prádlo, tlačidlo
  5. Vyberte možnosť, v ktorej sú všetky slovné spojenia spisovné.
    - A) Zaspievajte mi druhý variant tejto ľudovej piesne.
    - B) Zaspievajte mi druhú variantu tejto piesne.
    - C) Hokejisti sú pripravení aj na túto variantu.
    - D) Môžete vyskúšať tieto dve varianty.
  6. Vypíšte z druhého odseku ukážky 1 slovo, ktoré vyjadruje najvyššiu mieru a intenzitu.
  7. Z ukážky vypíšte synonymné slovo k pojmu *pravítko*.
  8. Z ukážky vypíšte 1 príklad na frazeologizmus.
  9. Nahradte slovo *vodítko* správnym slovenským ekvivalentom.
  10. Vypíšte sloveso z tretieho odseku, ktoré má v základnom tvare význam *odmietat'*, *ignorovať*, *nevšimnúť si úmyselne*.
  11. Napíšte profesiu autorky článku.
  12. Na vynechané miesto doplňte správny tvar slova snímka/snímok. *Musíme ti urobiť ..... pl'úc.*

Prečítajte si text a vypracujte úlohy, ktoré za ním nasledujú.

Frazeologické jednotky sú pomenúvacími alebo výpovednými jednotkami, do ktorých môže autor zahrnúť svoj vzťah ku skutočnosti (umožňujú „rukolapnejšie“ a komplexnejšie vystihnúť realitu), svoj zmysel pre humor, vtip, recesiú, momentálnu náladu, temperament a ďalšie momenty, ktoré chce vyjadriť akoby v podtexte, aby bol komunikačný proces živší, pútavejší a zároveň írečitý; bez frazém je rečový prejav suchopárny. Frazeologické jednotky sú teda intenzifikačným faktorom komunikácie a výdatným prostriedkom obrazného, účinného, stručného a zrozumiteľného vyjadrovania.

Jadro slovenskej frazeológie je ľudové, odzrkadľuje spôsob života, práce, spôsob myslenia a svetonázor našich predkov, nesie pečať roľníckeho a dedinského spôsobu ich života. Patria tu príslovia, porekadlá a pranostiky. Príslovie je jednovetná výpoveď s poučným obsahom, napr. Kto včas ráno vstáva, plné truhly máva; Keď vtáčka lapajú, pekne mu spievajú. Porekadlo je jednovetná výpoveď, v ktorej sa vtipným spôsobom vysloví nejaká pravda, napr. Mešec mu dostal suchoty; Kto mlčí, ten svedčí. Niektoré príslovia a porekadlá sa dajú jednoznačne zaradiť, no mnohé nie sú jednoznačné – až v konkrétnej situácii alebo z kontextu zistíme, či autor chce pomocou takejto výpovede radiť, počúvať alebo iba peknou vetou zaujať stanovisko, povedať niečo k situácii alebo k príhode (Mistrík, 1999, s. 310). Pranostika je stručná, spravidla jednovetná predpoveď budúcich vecí, najmä počasia, napr. Katarína na ľade, Vianoce na blate; Studený máj, v stodole raj.

Niektoré frazémy majú intelektuálny pôvod. Sú prevzaté napr. z Biblie, mytológie, histórie, literatúry alebo sú spoločné pre viaceré národy.

(Zdroj: upravené podľa J. Palenčárová: Frazeologické jednotky na 1. stupni ZŠ)

Úlohy k textu:

1. Z textu vyplýva, že
  - A) porekadlo vyslovuje nejakú pravdu a má ponaučenie.
  - B) príslovie má poučný význam.
  - C) obe majú ponaučenie.
  - D) cieľom príslovia nie je poučiť.
2. Frazeologizmus „*Liat' vodu do mora*“ nemá podobný význam ako
  - A) nosiť sovy do Atén.
  - B) liat' vodu do studne.
  - C) preplávať more.
  - D) nosiť drevo do lesa.
3. Frazéma *Achillova päta* symbolizuje
  - A) bolesť časti nohy.
  - B) oslavu víťazstva.
  - C) gréckeho hrdinu.
  - D) zraniteľné miesto.
4. Z ukážky vyplýva, že frazéma *Aká práca, taká pláca* je
  - A) porekadlo.
  - B) príslovie.
  - C) pranostika
  - D) intelektuálne príslovie.

5. Určte, či je tvrdenie pravdivé (P) alebo nepravdivé (N):
Frazeologizmy majú obrazný charakter. P – N
Môžu mať intelektuálny alebo ľudový pôvod. P – N
Neumožňujú nám komplexnejšie vystihnúť skutočnosť. P – N
6. Z prvého odseku vypíšte slovo, ktoré má význam jednotvárny, nezaujímavý, nevýrazný, fádny.
7. Text zaradte k správne funkčnému štýlu.
8. Doplňte pranostiku: Medardova kvapka, štyridsať dní .....
9. Doplňte chýbajúce 3 akostné prídavné mená z ukážky, ktoré vyjadrujú vyššiu mieru a intenzitu: *Frazémy sa využívajú na to, aby bola komunikácia*
.....

Prečítajte si text a vypracujte úlohy, ktoré za ním nasledujú.

Žánre publicistického štýlu

Správa podáva **stručnú**, presnú a objektívnu informáciu o tom, čo sa stalo. Môže mať písomnú (noviny a časopisy) alebo ústnu (televízia a rozhlas) podobu. Hlavným znakom správy je faktografickosť, s ktorou súvisí vecnosť a objektívnosť. Faktografické údaje hovoria o nositeľoch udalosti (kto), jej pomenovaní (čo), miestnych údajoch (kde), o čase (kedy), o spôsobe uskutočnenia udalosti (ako) a prípadne aj o príčinných súvislostiach (prečo). Takúto formalizovanú faktografickú podobu má *noticka*, krátka správa, ktorá sa spravidla skladá iba z jednej vety nasýtenej uvedenými faktografickými údajmi. V *rozšírenej správe* sa popri základných faktografických údajoch uvádzajú aj sprievodné okolnosti, ktoré spresňujú alebo dopĺňajú východiskové fakty predstavujúce jej informačnú kostru. Sprievodné okolnosti sa týkajú situácie a podmienok, v ktorých sa udalosť odohrala. Ak sa v správe nachádzajú aj hodnotiace prvky, hovoríme o *správe s hodnotením*.

(Zdroj: J. Mistrík: Štylistika)

Úlohy k textu:

1. Noticka je
  - A) krátka správa, ktorá odpovedá na základné otázky: kto? čo? kde? kedy? ako? prečo?.
  - B) rozsahovo dlhšia správa, ktorá odpovedá na základné otázky: kto? čo? kde? kedy? ako? prečo?.
  - C) vytvorená z 1 vety, preto z faktografických údajov obsahuje len údaje o mieste a čase.
  - D) krátka správa, v ktorej sa nachádzajú aj hodnotiace prvky.
2. Správa nám prináša informáciu, ktorá
  - A) sa stane v blízkej budúcnosti.
  - B) sa nikdy nestala.
  - C) sa stala v minulosti (napr. blízkej minulosti).
  - D) nám vždy prináša analýzu a hodnotenie.
3. Ktoré slovo v uvedených možnostiach nie je synonymom slova objektívnosť?
  - A) nezaujatosť
  - B) nestrannosť
  - C) zaujatosť
  - D) spravodlivosť
4. Funkciou textu ukážky je
  - A) spropagovať rôzne publicistické žánre.
  - B) vysvetliť základné rozdiely medzi správou, notickou, rozšírenou a hodnotiacou správou.
  - C) informovať verejnosť, ako napísať rozšírenú správu.
  - D) zatriktívniť čitateľom štylistiku ako jednu z rovín jazyka.
5. Z ukážky vypíšte podstatné meno, s ktorým súvisí vecnosť a objektívnosť.
6. K zvýraznenému slovu v texte vytvorte antonymum.
7. Napíšte noticku o udalosti, ktorá sa nedávno udiala v škole (napr. Študentská kvapka krvi, Deň sv. Mikuláša, Halloween).

Pracovný list k téme: „Informačný slohový postup“

Popis zázjazu:

Oblíbený hotelový komplex je situovaný pri pláži v zálive Makadi Bay, asi 30 km južne od egyptskej Hurghady. Záliv Makadi sa pýši najkrajšími plážami v oblasti Hurghady. Na svoje si tu prídu hlavne milovníci kúpania. Pár metrov od brehu sa v mori rozprestierajú koralové ostrovčeky, kde môžete pozorovať nádherný podmorský život. V malom centre, ktoré vzniklo ako zázemie hotelov v tejto oblasti, nájdete množstvo zábavných a nákupných možností. Do centra Hurghady Vás za poplatok dopraví 2 x denne hotelový minibus. Hotel odporúčame klientom všetkých vekových kategórií, rodinám s deťmi a najmä milovníkom kúpania a šnorchlovania.

Vzdialenosť od:

- pláže 0 m
- letiska 25 km
- centra 30 km
- nákupných možností 0 m

Ubytovanie: dvojlôžková izba, možnosť 1 prístelky pre dospelú osobu, možnosť 2 prísteliek pre deti, individuálne nastaviteľná klimatizácia, telefón, TV so satelitným príjmom, minibar (1 x fľaša vody/po prilete/ zadarmo), vlastné sociálne zariadenie (kúpeľňa so sprchou alebo vaňou, sušič vlasov, WC), trezor (zadarmo), balkón alebo terasa

Zariadenie: vstupná hala s recepciou, hlavná reštaurácia, niekoľko tematických reštaurácií, biliardový bar, snack bar, niekoľko barov, kaviareň, minimarket, Wi-Fi pripojenie na recepcii zadarmo (v areáli hotela za poplatok), internetové pripojenie (za poplatok), obchodná arkáda, automat na výmenu peňazí, bazén s vyhrievanou časťou (v zimnom období), bazén (ležadlá, slnečníky a osušky zadarmo), detský bazén, šmyklávky, detský klub (pre deti od 4 do 12 rokov počas dňa zadarmo)

Pláž: piesočnatá, ležadlá, slnečníky a osušky zadarmo, plážový bar

Športové aktivity a zábava zadarmo: animačné programy, tenisový kurt (osvetlenie za poplatok), plážový volejbal, šípky, squash, fitness

Športové aktivity a zábava za poplatok: masáže, **v_r_vka**, sauna, biliard, potápanie, vodné športy na pláži, stolný tenis

Stravovanie v cene:

EXTRA ALL INCLUSIVE: 24 hodín/denne, je možné čerpať vo vybraných priestoroch hotela a zahŕňa raňajky, neskoré raňajky, obedy a večere formou bufetu, poobedňajší bohatý výber občerstvenia (pizza, mäso na grile, cestoviny, šaláty...), ľahké občerstvenie, polnočné občerstvenie, od 13:00 do 15:00 zmrzlinu, neobmedzené množstvo rozlievaných nealkoholických a miestnych alkoholických nápojov (pivo, víno, tvrdý alkohol miestnej výroby, výber kokteílův).

(Zdroj: <http://www.kartago.sk/zajazdy/egypt-hurghada/prima-life-makadi-resort-spa-let0-2014-video/>)

1. Ktoré z nasledujúcich tvrdení vyplýva z ukážky?
  - A) Kamenistá pláž sa nachádza priamo pri hoteli.
  - B) Wi-Fi pripojenie je zahrnuté v cene zázjazu a v celom areáli je bezplatné.
  - C) Hotel sa nachádza v tesnej blízkosti pláže a pre milovníkov šnorchlovania ponúka krásny podmorský svet s koralmi.

- D) Ak chcete využiť služby detského kútika, musíte si priplatiť.
2. Ktorá informácia nevyplýva z ukážky?
- A) Počas celého dňa majú klienti zabezpečené stravovanie.
  - B) Za poplatok si turisti môžu zahrať pingpong.
  - C) Hotel neposkytuje plážové osušky.
  - D) Izby sú klimatizované, pričom klímu si môžete sami nastaviť.
3. Podľa ukážky súčasťou izby je
- A) vlastné sociálne zariadenie, sušič vlasov, kulma alebo žehlička na vlasy.
  - B) sušič vlasov, sejf, balkón alebo terasa.
  - C) trezor, televízor, Wi-Fi pripojenie.
  - D) telefón, kúpeľňa len so sprchovacím kútom a televízor.
4. Do centra Hurghady sa z hotela dostanete
- A) zdarma hotelovým minibusom.
  - B) peši.
  - C) mestskou hromadnou dopravou.
  - D) za poplatok hotelovým minibusom.
5. Ktoré slovné spojenie nie je združeným pomenovaním?
- A) obľúbený komplex
  - B) stolný tenis
  - C) vodné športy
  - D) korálové ostrovy
6. Vytvorte pravopisne správne obyvateľské meno v mužskom rode odvodené od štátu, v ktorom sa hotel nachádza.
7. Do zvýrazneného slova v ukážke doplňte i/í, y/ý.
8. Slovo *squash* zarad'te/pomenujte z hľadiska pôvodu.
9. Aký slohový postup prevláda v ukážke?

Príloha 5 Pracovný list k téme: „Hugolín Gavlovič: Valaská škola mravúv stodola“

Prečítajte si text a vypracujte úlohy, ktoré za ním nasledujú.

Hugolín Gavlovič (vlastným menom Martin) sa narodil 11. novembra roku 1712 v Czarnom Dunajci (Poľsko), vyrástol však v Trstenej na Orave, kde získal aj základné vzdelanie. Stredoškolské vzdelanie dosiahol v Žiline a v roku 1733 vstúpil do františkánskeho rádu (Hlohovec). **Novicom bol v Pruskom**, ktoré bolo aj jeho neskorším pôsobiskom. V rámci rehole študoval v Žiline a v Beckove. Po vysviacke pôsobil v Žiline. Bol vychovávateľom a kaplánom v rodine Madocsányiovcov v Horovciach. Jeho prácu a život poznačila pl'úcna choroba, ktorú si pravidelne liečil podľa dobovej metodiky: cez leto sa zdržiaval v horách na salašoch a liečil sa pitím žinčice so zaparenými bylinkami. V zimnom sa zdržiaval v kláštore v Pruskom a venoval sa literárnej činnosti. Zomrel v Horovciach 4. júna 1787.

S osobnosťou H. Gavloviča a s jeho najvýznamnejším a doteraz jediným dielom, ktoré vyšlo v úplnej podobe aj tlačou, Valaská škola mravúv stodola (napísané 1755, vytlačené 1830 – 1831) súvisí zblížovanie umelej a ľudovej tvorby v období baroka, a to veľmi prirodzeným spôsobom. Všetko, čo vo svojich básňach Gavlovič použil, spája sa s prvoradým úsilím poučovať zábavou. Ako barokový františkánsky autor mal programový zámer účinne podať laikom morálne ponaučenie (Hamada, 1967). Valaská škola... predstavuje preto katechickú i laickú príručku o dobrých mravoch.

Nábožensko-mravoučný charakter majú aj jeho ďalšie diela: *Škola krestanská s veršami svázaná, k čítaní a k spívaní i k rozjímaní sporádaná o čtyrech posledných vecách človeka, Škola duchovní aneb Naučení k duchovnému rozjímaní, Kameň ku pomoci, Pet sto naučení o dobrých mravoch*. Za Gavlovičovho života tlačou nevyšlo ani jedno jeho dielo, všetky ostali v rukopise.

(Zdroj: Z. Kakošová: Panoráma slovenskej literatúry I.)

Úlohy k textu:

1. Z ukážky vyplýva, že H. Gavlovič žil
  - A) v 1712. storočí.
  - B) v 17. storočí.
  - C) v 18. storočí.
  - D) v 16. storočí.
2. Podľa ukážky H. Gavlovič tvoril v období
  - A) baroka.
  - B) renesancie.
  - C) františkánskom.
  - C) stredoveku.
3. Ktoré tvrdenie je pravdivé?
  - A) Gavlovič napísal len 3 diela.
  - B) Jeho umelecké meno je Martin.
  - C) Jeho diela ostali v rukopise a nikdy nevyšli tlačou.
  - D) Dielo Valaská škola mravúv stodola vyšlo v tlačenej podobe až po jeho smrti.
4. Ktorá možnosť vysvetľuje zvýraznenú vetu v ukážke?
  - A) V Pruskom pôsobil ako vychovávateľ.
  - B) V Pruskom čakal na prijatie do rehole.
  - C) V Pruskom sa venoval literárnej činnosti.
  - D) V Pruskom sa liečil pitím žinčice.

5. Ktoré slovo v vedených možnostiach je synonymom podčiarknutého slova v ukážke?
  - A) línia
  - B) rehoľa
  - C) zástup
  - D) vyznamenanie
6. Na vynechané miesto doplňte správny výraz, ktorý obsahuje spojovník.
Jeho diela majú ..... charakter.
7. Ktoré dielo je podľa ukážky Gavlovičovým najvýznamnejším?
8. Vyhľadajte v ukážke synonymum k slovu neodborník.
9. Z ukážky vypíšte profesie, ktorým sa Gavlovič venoval.

Príloha 6 Pracovný list k téme: „Jarome David Salinger: Kto chytá v žite“

Prečítajte si text a vypracujte úlohy, ktoré za ním nasledujú.

Kto je vlastne Holden?

Chlapec z dobrej rodiny, vyhadzovaný z dobrých škôl? Študent hovoriaci slovníkom súčasnej mládeže? Nepríliš vedychtivý, nepríliš pracovitý, nepríliš vychovaný mladý muž?

Je Holden mláďa, ktorému sa z duše bridí hromadná pretváarka; konvencie a módy zaplavujúce ľudské vzťahy? Chlapec bez cieľa?

***

Po prvom dejstve sme s ostatnými kreténmi vyšli von na pofajč. To bola spoločnosť! V živote ste nevideli toľko pajácov pokope. Všetci húlili ako diví a hovorili o hre tak, aby ich každý počul a presvedčil sa, akí sú inteligentní. Neďaleko nás stál jeden filmový herec, ináč veľký tupec a fajčil. Nevie, ako sa volá, ale vždy hrá vo vojnových filmoch chlapíka, čo sa celý rozsype od strachu, keď má vyliezť zo zákopov. Bol tam s nejakou blond sexbombou a obaja sa tvárili hrozne nevšímavo, akoby vôbec nevedeli, že ľudia na nich zízajú. Viete, tak strašne skromne. Ohromne som sa na nich bavil. Drahá Sally sa rozplývala nad Luntovcami, ale inak nehovorila veľa, príliš ju zamestnávalo to, že musela okolo seba hádzat' očami a tváriť sa očarujúco. Naraz objavila na druhej strane vestibulu nejakého kreténa, ktorého poznala. Takého frajera v tmavosivom flanelovom obleku a kockovanej veste. Typický decent'ák z Brečtanovej ligy. Stál pri stene, tváril sa príšerne otrávene a šiel sa ufajčiť na smrť. Sally v jednom kuse opakovala: „Ja toho chalana odniekiaľ poznám.“

***

To je všetko, čo som vám chcel povedať. Mohol by som vám ešte porozprávať, čo som robil, keď som prišiel domov, ako som ochorel **a tak ďalej** a do akej školy mám chodiť na jeseň, keď odtiaľto vypadnem, ale nechce sa mi. Fakt nie. To ma momentálne veľmi nezaujíma.

Všelijakí ľudia a hlavne jeden psychoanalytik, čo je tu, sa ma v kuse vypytyujú, či sa už budem učiť, keď sa v septembri vrátim do školy. To je podľa mňa hlúpa otázka. Ako môžete vedieť, čo urobíte, kým to neurobíte? Odpoveď znie, že nemôžete vedieť. Myslím si, že sa budem učiť, ale ako to mám vedieť? To je namojdušu hlúpa otázka.

(Zdroj: J. D. Salinger: Kto chytá v žite)

Úlohy k textu:

1. Určte typ rozprávača v 3. časti ukážky.

- A) vševediaci
- B) nespoľahlivý
- C) personálny
- D) priamy

2. Podľa ukážky Holden rozpráva

- A) slovníkom súčasnej mládeže.
- B) ako vzdelaný chlapec z dobrej rodiny.
- C) ako vychovaný mladý muž.
- D) ako ypický decent'ák z Brečtanovej ligy.

3. Vie odpovedať Holden na otázku, či sa bude učiť, keď sa vráti do školy?

- A) Podľa Holdena je to dôležitá otázka, pretože si uvedomil svoje chyby.
- B) Holden nevie odpovedať na túto otázku, ale myslí si, že sa učiť bude.

- C) Holden vie na túto hlúpu otázku odpovedať, pretože vie, že sa učiť bude.
D) Holden sa do školy nechce vrátiť.
4. Podčiarknutá veta z hľadiska modálnosti/obsahu je
A) opytovacia.
B) rozkazovacia.
C) želacia.
D) zvolacia.
5. Na základe prvej časti ukážky môžeme o Holdenovi povedať
A) že bol vychovaný, nerád chodil do školy, ale mal jasne stanovený cieľ, ktorý chcel dosiahnuť.
B) protivila sa mu ľudská pretváarka, túžil po poznaní a vedomostiach, a preto navštevoval dobré školy.
C) pochádzal z dobrej rodiny, bol vychovaný a pracovitý.
D) protivila sa mu ľudská pretváarka, netúžil po poznaní a vedomostiach, ale navštevoval dobré školy.
6. Komu kladie postava otázky v poslednom odseku ukážky?
7. Od zvýrazneného slova v ukážke vytvorte skratku.
8. Určte slovný druh zvýrazneného slova vo vete. *To je **namojdušu** hlúpa otázka.*

Prečítajte si text a vypracujte úlohy, ktoré za ním nasledujú.

F. Petrarca: Sonety pre .....

Sennuccio, priznám sa ti, aká náruživá
Láska ma trýzni, v akom žijem súžení.
Horím a zožieram sa Laurou zmučený,
no stále taký, akým som bol odjakživa.

....

Zdá sa mi pokorná, a predsa pyšná býva,
tvrdá i zbožná, smutná – samé premeny:
jej krása raz je chladná a raz v plameni,
raz býva krotká a raz rozmarná a divá.

...

Tu sladko zaspievala, tu si sadla, vstala,
tu pobehla, tu náhle zastavil ju strach,
tu svojím krásnym zrakom srdce prebodla mi,

...

Tu povedala slovko, tu sa usmievala
a tu jej kvapla slza. V takých myšlienkach
mi Láska ustavične rinčí **okovami**.

(Zdroj: F.Petrarca: Sonety pre Lauru)

Úlohy k textu:

1. Určte literárny druh ukážky.
2. Určte žáner ukážky a svoju odpoveď odôvodnite.
3. Z koľkých veršov sa skladá ukážka?
4. Z koľkých strof sa skladá ukážka?
5. Určte schému rýmu v prvej strofe. Rým pomenujte.
6. Komu sa zdôveruje autor so svojím trápením?
7. Do názvu ukážky doplňte meno, komu sú určené sonety.
8. V prvej strofe vyhl'adajte epiteton.
9. V ukážke vyhl'adajte anaforu.
10. K zvýraznenému slovu v ukážke napíšte synonymum.
11. Vyhl'adajte 2 príklady na kontrast.
12. V piatom verši nájdite dvojicu antoným.
13. Určte podčiarknuté básnické jazykové prostriedky.

Prečítajte si text a vypracujte úlohy, ktoré za ním nasledujú.

A.

Kto to povedal? Kto sa opovážil? Čí je to hlas? Pokojný, rozvážny a celkom tichý. Všetky tváre obracajú sa k dverám. Z kúta odo dvier pohla sa vysoká, tmná postava a postúpiac o dva kroky, zastala si s obnaženou hlavou, s klobúkom pridržaným obidvoma rukami na prsiach rovno proti svetlu, čo sa sem práve vodralo cez tesný oblôčik. Nik nezbadal, kedy sem vošiel, no v tej chvíli nik na to ani nepomyslel, to čo práve povedal, bolo dôležitejšie ako záhadný spôsob, ktorým sa sem dostal. Dívali sa naň a všimli si, každý si to musel všimnúť na prvý pohľad, že ako tu stojí s obnaženou hlavou, má vlasy skoro načisto šedivé a že sa sivou farbou nápadne odrážajú od tmavej opálenej tváre i od krátkych fúzov a hustých obrv, ktoré má dosiaľ čierne ako žúžol'. A potom si tiež všimli, že spod pásky na ľavom oku tiahne sa mu cez čelo až dolu k lícnej kosti dávno zahojená, jasne ružová jazvy. No najnápadnejšie vari bolo, že sa ozval celkom ticho, skoro šeptom a že ho predsa každý počul, každý sa strhol a obrátil k dverám, kde stál.

B.

Za Špárou sa ukázali nové dve plesá a nad nimi vrch, ktorý sa volá Hrubý. Obišli ho z ľavej strany ponad kosodrevie, a tu boli – i keď sa to v prvej chvíli zdalo neuveriteľné – ďalšie dve plesá, celkom podobné predošlým, takže Šimon sa začal nechápavo obzerat' z Draka na plesá a z lies na Draka.

– *Temné smrečiny, – povedal Drak a dotknúc sa Šimovho pleca, obrátil ho trochu dol'ava.*

– *Oheň...*

Spomedzi hory pod nimi i proti nim na svahoch Krížnej vystupovali biele machnaté obláčiky. Tmolili sa nad vrcholcami stromov, spájali a rozchádzali sa v nevinnej hre na kolembabu. Len nástojčivosť a vytrvalosť, s ktorou tam trčali a nerozplynuli sa, ani keď zadul vietor, prezrádzala ich pôvod a svedčila, že sú živé odspodu desivou potravou.

C.

Dve sudičky, dve ježibaby zastali si toho rána pod oblokom Evy Hajnákovie a zvestovali jej tú novinu. Tvárili sa, že vyhávajú kravy na pašu, no v skutočnosti zastali si tam len preto, aby jej zvestovali tú novinu. Šušľali tam sipeli ako dve strigy, ako dve stridžie starigy:

– *Počula si, stvorička? Našli ho v jame na hlinu.*

– *Ľudia boží! V jame na hlinu? Kohože našli v jame na hlinu?*

– *Draka našli, stvorička božie. Už je tak, našli ho v jame na hlinu.*

– *A, sssš, s kýmže ho našli. Vari, sssš...?*

– *Čože, sssš, samého ho našli. Samého, sssš, s ranou na čele.*

– *Predstav si, stvorička! Mŕtveho?*

– *Načisto mŕtveho...*

– *A ona sa s ním sssš... Ona sa s ním prespala.*

Viac nepočúvala. Prehodila si šatku cez plecia a nijako sa neskrývajúc, ani sa neobzerajúc, bežala rovno k nemu. Spoza chrbta, kým zašla za uhol, sipeli ešte za ňou hlasy: „Prespala sa. Počula si? Prespala sa. Predstav si, stvorička, prespala sa.“ Švihali ju okolo kolien, ovíjali sa jej okolo nôh a pichali ju jedovatými, rozoklanými jazykmi do lýtok.

D.

A zrazu zašiel mesiac za hustú chmáru. Vyzrela ešte raz dvermi a videla, že domy celkom znehybneli, akoby v ich útrobach vyhasli všetky ohne, a celá dedina že je náhle tichá a pripravená na to najhoršie. Trlice prerušili hašterivý džavot a nebo – podívala sa na nebo – nebo sa znížilo a nebolo na ňom jedinej hviezdy. Dokonca potok... napála sluch...

dokonca aj potok, čo tečie poza dvory, zdá sa celkom onemel a voda sa zastavila v jeho koryte. Žena strýpla, placho sa obrátila do pitvora a bezradnými očami hľadala na stenách a pod povalou nejakú zmenu v známom usporiadaní predmetov, ktorá by jej povedala viac o tom, čo sa práve stalo a našlo ju tuná bezradnú a nepripravenú. Stála uprostred pitvora celkom nehybne, uchom nastaveným oproti čiernemu, mlčaciemu štvorhranu dverí. Stála tak dlho, kým sa len nepohol ťažký pravý pondus na stenových hodinách a kým sa v ich útrobach neozval hrčivý zvuk kolies, ktoré sa vyrušili zo zamretého ticha a po krátkej príprave uviedli do pohybu kladivko. Narátala deväť úderov.

A vtedy, sotva odrátala, vybuchol spod pahreby ticha divoký, splašený zvuk. S prenikavým štekotom rozletelo sa ticho na tisíc črepov, a tak náhle, že sa chvíľu nevedela spamätať a musela napäť všetky zmysly, aby pochopila, že to zvon bije na poplach. Chvatne vybehla na priedomie a dávala sa hore i dolu cestou. Na nižšom konci ktosi zakričal „horí“ a tesne popred ňu prebehol chlap, zdalo sa jej, so sekerou v ruke. Kdesi nablízku ozvali sa zmätené hlasy a zhora i zdola rozbrechali sa psi. Celá dedina sa náhle zježila a vystrčila tisíc tykadiel oproti neviditeľnému nepriateľovi.

A vtom – práve tak náhle a nezmyselne – prestal zvon biť na poplach, zmlkol na chvíľu a rozhodol sa potom celkom pravidelne.

(Zdroj: D. Chrobák: Drak sa vracia)

Úlohy k textu:

1. Na základe prečítania ukážky A. napíšte charakteristiku Draka. Charakterizujte ho aj podľa spôsobu jeho verbálnej a neverbálnej komunikácie.
2. Úryvky B. a C. zarad'te do príslušnej časti deja. Svoje tvrdenie odôvodnite.
3. Pomocou ukážok (najmä časti C. a D.) dokážte, že autor v tomto diele využíva nadprirodzené prvky, poverčivosť a pod.
4. Ako súvisí prostredie ukážky s charakteristikou literárneho smeru naturizmus?
5. Vypíšte z ukážok čo najviac umeleckých prostriedkov. Napíšte prečo ich podľa vás autor využil.
6. Vypíšte z ukážok nezvyčajné jazykové prostriedky. Pokúste sa vysvetliť, prečo ich autor použil.

Úloha č. 1: Prečítajte si text a vypracujte úlohy, ktoré za ním nasledujú.

Martin Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie

„Ako to môžete žiadať? Mám vlastným rodičom olúpiť hroby! A báčik z Chochoľova tiež tu chce ležať pri svojej sestre... Ako by ja to urobil? Kde by mal svedomie?“

„Keď môžete živých – mŕtvych môžete tobôž. Im už jaseňov netreba, ale mne desiatky treba.“

„Po smrti im takú hanbu...“

„Aspoň nech vedia, čo mali za syna. Nech sa oni zaň hanbia, keď on nemá hanby.“ Ondrej hovoril s hlbokým presvedčením. Jeho každé slovo nachádzalo tisíc ozvien v duši Adušovej.

Pán Aduš pozrel na Ondreja, pohľady sa im sňali. Ondrej bol dojatý. Nebolo v Adušovom pohľade hnevu, ani úsmevu, ani ľahkej mysle – ..... sa v ňom zračil. Tvár pokrytá rumencom nemohla vydržať cudzieho pohľadu – odvrátila sa.

Ondrej sa nehýbal. Nevedel, čo sa deje, ale tušil, že je to veľký svätý okamih.

A pán Aduš zažil v ňom viac než za celý svoj doterajší život. Akési svetlo vkradlo sa mu do duše, osvietilo jej neohraničenú pustotu, prázdnotu. Pán Aduš videl, poznal svoj obraz, zhrozil sa. Bolo mu teraz úplne jasno, že nemožno takto ďalej žiť.

(Zdroj: M.Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie)

1. Z textu vyplýva, že
  - A) Aduš si uvedomil svoju chybu.
  - B) Aduš nebral rozhovor s Ondrejom príliš vážne.
  - C) Ondrejove slová ho nezaujímali.
  - D) Ondrej si uvedomil, že nemôže žiadať od Aduša jasene.
2. Ktoré tvrdenie vyplýva z textu?
  - A) Báčik z Chochoľova zomrel a Aduš ho chce pochovať.
  - B) Aduš zosmutnel, dokonca sa začervenal.
  - C) Ondrej odpustil Adušovi dlh.
  - D) Adušovi rodičia ešte žijú a určite sa budú hanbiť za Adušove činy.
3. Ktorý umelecký jazykový prostriedok predstavuje podčiarknuté slovné spojenie?
  - A) metonymia
  - B) kontrast
  - C) hyperbola
  - D) metafora
4. Ktorý slohový postup prevláda v ukážke?
  - A) opisný
  - B) výkladový
  - C) rozprávací
  - D) informačný
5. Ktoré z uvedených slov patrí na zakryté miesto v ukážke?
  - A) bol'
  - B) humor
  - C) fígel'
  - D) trest
6. Z koľkých viet sa skladá súvetie. *Akési svetlo vkradlo sa mu do duše, osvietilo jej neohraničenú pustotu, prázdnotu.*
7. Určte, ku komu sa vzťahuje zvýraznené slovo v texte.

8. V akom príbuzenskom vzťahu je Aduš s báčikom?

9. Doplňte text: *Ukážka patrí k ..... forme reči.*

Úloha č. 2: Pokúste sa k nasledujúcemu textu vytvoriť čo najviac úloh na čítanie s porozumením a aplikáciu pojmov z obsahového štandardu.

Martin Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie

Po jarmoku, keď šiatre boli rozobraté, naložené i s rohožkami na dlhočizné vozy, i s truhlami neodpredaného tovaru, mesto začínalo tichnúť. Jarmočníci sčiasťky poodchodili, sčiasťky uchýlili sa do hostincov a krčiem. Ondrej Tráva tiež vošiel do mestského regálu zapiť trampoty dnešného dňa. Za stolom videl pána Aduša i s priateľmi, ktorých bolo ešte viac než pri perníkárovi. Ondrej Tráva zastal vprostred izby, vyňal drevienku-fajku a vytriasol z nej popol na zem. Obzeral si divnú spoločnosť. Pán Aduš nemal známy klobúk na hlave — sedel na ňom alebo on sám, alebo niektorý z priateľov. Košeľa ukrčená, mašľa zatisnutá k pravému uchu. Vlasy neboli začesané na sluchy, ale vyčnievali, ako sa ktorému páčilo, každý v inú stranu.

„Taká je moja Diana!“ kričal pán Aduš, búchajúc na stôl. „Vlani chytila diviaka za ucho — vážil vyše troch centov — a došikovala ho ku mne na polianku. Šiel ani dieťa, tak ho skrotila. Videl, ako naň zo simple cieľim; vedel, čo sa s ním stane — a musel stáť dvadsať krokov predom mnou ani svieca: tak ho znamenite trímala!“

„Ale, Aduš, netáraj!“ zamiešal sa jeho sused. „Diviak nedá sa len tak držať ako dieťa.“

„Ale tento sa dal,“ veral sa pán Aduš, udrúc sa v prsia. „Lebo sa nemohol hnúť. Diana ho...“

„Iba ak bol len taký vypchatý. Diviak hodí rypákom a Diana ani nečuchne — už je nebohá. Na čo by mal zuby? Ale rozprávaj také pletky bláznom, a nie —“

„A držala ho, keď raz poviem!“ Pán Aduš búšil na stôl, žily mu naskočili na sluchách.

„Zastretil som ho. Trafil som mu rovno do komory. I kožu mám z neho na korbe.“

„Necigáň! Korbu ani nemáš.“

(Zdroj: M. Kukučín: Keď báčik z Chochoľova umrie)

Prečítajte si text a vypracujte úlohy, ktoré za ním nasledujú.

Milan Lasica, Július Satinský: Hamlet

S (*vybieha na scénu v čiernom plášti s kapucňou a kričí do zákulisia*): Čuj, syn môj, čuj!
Ak niekedy si otca miloval – pomsti tú ohavnú, tú zvrhlú vraždu! Ó, zbohom, zbohom,
zbohom! Nezabudni!

L: Stoj, kto tam? Stoj, kto tam? Tu Guildenstern!

S: Á, to ste vy?

L: Tak čo, milý Rosenkrantz? Ako sa to skončilo?

S: Všetko je v poriadku. Hamlet išiel stále za mnou. Vravím mu: „Pod', som duch tvojho
mŕtveho otca, Claudius mi nalial do ucha jed, pol litra, aha!“ A potom som sa rozplynul.
A vy ste sa ako vyspali?

L: Celú noc som oka nezažmúril. Myslel som na tú včerajšiu divadelnú hru. Už okolo
polnoci by som aj bol zaspal, keď tu zrazu niekto vošiel do mojej spálne, sklonil sa nad
mojou posteľou a objal ma.

S: Objal vás. To je záhada!

L: Objal ma a povedal: „To nie si ty, Gertrúda?“ A ja som povedal: „Nie, to som ja,
Guildenstern, Moyzesova 29.“ On na to povedal „Damned“ a odišiel.

S: S kým si vás len mohol pomýliť?

L: Nemám potuchy.

S: Ako vás oslovil?

L: Gertrúda.

S: Tak si vás pomýlil s Gertrúdou.

L: Kto je to Gertrúda?

S: Gertrúda je predsa naša kráľovná!

L: Naša kráľovná sa volá Gertrúda? Ved' jej manžel sa volá Claudius?

S: Ona si nechala dievčenské meno. Tak vás si pomýlili s kráľovnou! To je zlé!

L: To je veľmi zlé!!!

(Zdroj: Lasica – Satinský: Hamlet)

1. Určte literárny druh ukážky.
  - A) lyrika
  - B) dráma
  - C) divadelná hra
  - D) komédia
2. Hamlet od Lasicu a Satinského je
  - A) paródiou Shakespearovho Hamleta.
  - B) metaforou Shakespearovho Hamleta.
  - C) kontrastom Shakespearovho Hamleta.
  - D) citáciou Shakespearovho Hamleta.
1. V ktorej možnosti sú zoradené literatúry jednotlivých období v správnom chronologickom poradí?
  - A) stredoveká literatúra, staroveká literatúra, realistická literatúra
  - B) klasicistická literatúra, renesančná literatúra, romantická literatúra
  - C) romantická literatúra, realistická literatúra, postmoderná literatúra
  - D) staroveká literatúra, postmoderná literatúra, realistická literatúra
4. Určte druh vety podľa obsahu/modálnosti v 15-tej replike.

- A) želacia veta
  - B) rozkazovacia veta
  - C)oznamovacia veta
  - D)zvolacia veta
5. Ktorá opakovacia figúra sa nachádza v tejto vete *Ó, zbohom, zbohom, zbohom!*
- A) epizeuxa
  - B)epifora
  - C)epanastrofa
  - D)anafora
6. Z prvých piatich replík vyberte prídavné meno, ktoré sa nestupňuje.
7. Z autorskej poznámky vypíšte slovesá.
8. Napíšte celé mená postáv, ktoré vedú rozhovor.